

III RIIGIKOGU

7. istungjärk. **Protokoll nr. 178 (10).**

1928.

III Riigikogu koosolek 2. novembril 1928
kell 17.

Kokku on tulnud 90 Riigikogu liiget.

Valitsuse loosis: Riigivanem **J. Tõnisson**, siseminister **J. Hünerson**, välisminister **H. Rebane**, rahaminister **A. Teetsov**, teedeminister **A. Kerem**, kaubandus-tööstusminister **J. Holberg**, põllutööminister **O. Köster**, kohtuminister **T. Kalbus**, töö-hoolekandeminister **K. Soonberg**.

Päevakord:

1. Tapamajade ja liha järeldaotuse seaduse muutmise seadus — omavalitsuse komisjoni ettepanek.
2. Kriminaalseadustik — II lugemisel.
3. Asunduskapitali seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.
4. Asunikude ehituslaenu seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.
5. Esimese rahvusvahelise töökonverentsi poolt Washingtonis vastuvõetud tööstusettevõtetes tööaega kaheksa tunniga päevas ja neljakümnekaheksa tunniga nädalas piirava konventsiooni eelnõu kinnitamise seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab abiesimees **M. Martna**, pärast abiesimees **R. Penno**.

Sekretäri kohal abisekretär **O. Liigand**, pärast abisekretär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 17.15 min.

1. Päevakorra muutmise. Juhataja **M. Martna**: Avan Riigikogu koosoleku.

R. Vreeman (põl): Teen ettepaneku, välja jätta päevakorrast punkt 5 — esimese rahvusvahelise töökonverentsi poolt Washingtonis vastuvõetud tööstusettevõtetes tööaega kaheksa tunniga päevas ja neljakümnekaheksa tunniga nädalas piirava konventsiooni eelnõu kinnitamise seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek, sellepärast, et konventsioon ei ole veel Riigikogu liikmetele välja jagatud.

Päevakorda võetakse nähtava enamusega Th. Maurer'i (tp) ettepanekul 1. punktiks komisjonide täiendav valimised; päevakorrast jäetakse välja nähtava enamusega R. Vreeman'i (põl) ettepanekul 5. punkt.

2. Teadaandmine Vabariigi Valitsusele tagasiantud seaduseelnõude kohta.

Sekretär **O. Liigand**: Riigikogu juhatusele on esitatud ja Riigikogu juhatuse poolt Vabariigi Valitsusele tagasi antud järgmised seaduseelnõud:

1. Trahteriäri seaduse muutmise seadus.
2. Trahterimaksu seaduse täiendamise seadus.
3. Rendi- ja obrokiraha kõrgendamise seadus.

3. Komisjonide täiendav valimised.

Nähtava enamusega valitakse: rahaasjanduse komisjoni K. Veiss'i asemele

H. Martinson (tp);
üldkomisjoni A. Tammann'i asemele
O. Kask (tõer).

4. Tapamajade ja liha järeldaotuse seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

Omavalitsuse komisjoni aruandja **A. Toomel**: Väga austatud härrad Riigikogu liikmed! Tapamajade ja liha järeldaotuse seaduse, mis välja kuulutatud Riigi Teatajas nr. 108 — 1923. a., § 28. näeb ette, et tapamajades tapetud ja kõlbmatuks osunud loomade eest makstakse kahjutasu. Seda kahjutasu ei makseta seni tapamajades tapetud sigade eest, kui need osutusid tiisikusehaigeteks. Et aga tiisikust enne tapmist raske kindlaks teha, ei saadud kõlbmatuks tunnustatud tiisikusehaigete sigade eest tasu maksta. Seda puudust tahab käesolev seadus kõrvaldada ja näeb ette, et tapamajas tapetud ja kõlbmatuks osunud sigade eest makstakse kahjutasu $\frac{4}{5}$ turuhinnast. Kahjutasu makstakse ainult siis, kui hävitamisele tuleb terve loom.

Omavalitsuse komisjon seda seadust läbi kaaludes, leidis seaduse põhjendatud olevat ja esitab seaduseelnõu muutmatusena Riigikogule

vastuvõtmiseks. Omavalitsuse komisjoni nimel teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

5. Kriminaal-seadustik — II lugemisel.
(Tekst vaata „III Riigikogu protokollide Lisad“, lisa nr. 56, veerg 507—655.)

Kriminaalseadustiku komisjoni aruandja **R. Vreeman**.
(13. peatükk.)

L. Raudkepp (krst): Iga seadus paneb tähele põhimõtteid, mille üle veel tänapäev tihtipeale on pikki vaidlusi, nagu surmanuhtluse üle, samuti abordi üle, ja veel muid põhimõttelikke küsimusi.

Aga seaduseelnõu peab ka tähele panema elu olusid. Ja on ju teada, et nii mõnigi seadusepunkt kaotab maksvuse loomulikult ehk sureb loomulikku surma, kui see enam ei vasta ajanootele, aja edule. Sellepärast on tähtis tähele panna, et seadus arvestaks neid erilisi olusid, mis riigi või rahva elus olemas. Need ei ole igalpool ühesugused. Arusaadav, et on õige ja õige palju paragrahve olemas, mis on ühtlased kultuuririikides, aga sellest ei järgne, et teatud riigi või rahva erilisi pahesid ei tule tähele panna. Nii et tuleks mõnikord ka lahku minna neist põhimõtetest ja ka vastavatest paragrahvidest seadustikus, mis kujul need maksvad on. Kuid arvan ka, et Eesti olude kohta peaksime maksma panema erilised paragrahvid või peaksime tarvitamisele võtma mõisted, mida vast harilikus kriminaalseadustikus pole olemas: rahva elu pahed nõuavad seda. Ei saa asuda seisukohale, et seaduse paragrahvid on ainult seks olemas, et teha kahjutuks süüdlast või teda karistada hoiatusseks, et tulevikus ei korduks süüd või vähemad väärnähtused. Nii julgeksin ma tähendada siin ühele asjaolule, mis vast ei meeldiks eestlasele, aga ometi tuleks olla tõelik ja seda nimetada ühenduses § 270-ga, kus on öeldud: „Süüdlast korralikkuse avalikus rikkumises häbematu teo sõnade ütlemisega või häbematu teoga, karistatakse:

arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahviga mitte üle saja krooni.“

Ma leian, et elus ei tule ainult häbematusi ette, vaid õige palju tooreid avaldusi ja julgen tähendada sellele, et Eesti elus tuleb õige palju tooreid avaldusi ette, võiks öelda, kuigi lootes, et ajutiselt suuremal määral kui Lääne-Euroopas, kus rahvas kultuursem, leian, et ka kriminaalseadustik peab parandama rahva pahesid ja oma tekstis tähendama neile nõrkustele, mis

olemas rahva iseloomus ja elus. Sellepärast loeksin kohaseks, kui kriminaalseadustikus jutt oleks mitte ainult „häbematusest“, vaid ka lihtsalt „toorusest“ ja teeksin ettepaneku, tekst muuta, võttes sisse just see sõna, mis käib tooruste kohta: „Süüdlast korralikkuse avalikus rikkumises häbematu teoga“, j.n.e. (K. Ast, stp: Räägite natuke rasket juriidilist keelt.) Mina juba põhjendasin, milleks see tarvilik. Muidugi juristid võivad asuda teisele seisukohale, aga kui tahetakse tõsta rahva kultuurilist tasapinda, siis tulevad seaduses ära tähendada need erilised nõrkused, mis rahval olemas ja ütlen, et võtan julguse, kuigi see ei peaks meeldima, et Eesti elus tuleb veel ette palju tooreid avaldusi, mitte ainult häbematusi. Häbematus, see on juba tooruse kõrgem aste.

§ 271. tähendatakse: süüdlast selles, et ta hoidis müügi jaoks, või müüs, avalikult pani välja või muul viisil levitas teadvalt häbematuid kirjatoid või kujutusi, karistatakse: arestiga mitte üle 3 kuu või rahatrahviga mitte üle 300 krooni.

Võibolla härra aruandja seletab mulle, mispärast siia ei ole sisse võetud autorit ennast. Mispärast karistatakse seda, kes hoiab müügi jaoks sarnaseid teoseid, aga see, kes kirjutab, jääb sellest paragrahvist, seega karistuse alt välja. (V. Hasselblatt, sks: 15. peatükis.)

Niisamuti juhiksin tähelepanu § 274., mis käib nende kohta, kes olles joobnud olekus ilmuvad avalikku kohta, mis ähvardab julgeolekut, rahu või korralikkust ja neid karistatakse arestiga mitte üle 2 nädala või rahatrahviga mitte üle 50 krooni. Ma lisaksin siia juurde, et joobnu ei ähvarda alati suuremal määral rahu või julgeolekut, vaid ta on jäme ja toores oma avaldustes, mis tekitab pahameelt neis, kes vastu tulevad või ta ligilähedal viibivad.

Eile juba tähendasin, et ei saa niisuguseid, kes julgevad tulla avalikku kohta joobnud olekus, karistada ainult 2 nädalaga, kuna need kes kerjavad, peavad alluma karistusele mitte üle 3 kuu. Eile eksisin, kui nimetasin, et sama karistuse määra määratud nii ühedele kui teistele. Ei, joodikutele — ma ütlen otsekohe välja, mis nad on, — määratakse mitte üle 2 nädala aresti ja rahatrahv mitte üle 50 krooni, kuna kerjajale määratakse karistuseks vangimaja mitte üle kolme kuu. Siin, kui ta juua võib, siis on tal nähtavasti rohkem raha kui teistel ja sellepärast võib ta istumise asemel kanda rahalist karistust ja seega vabaks saada. Aga mis teeb kerjaja? — Ta ei saa ennast lahti osta, vaid ta peab vangimajja minema. (Th. Tallmeister, tõer: Mis vangimajas

viga, ta saab sealt prii süüa.) Aga sellele, kes tõesti võib rikkuda avalikku korda uulitsal, kes võib olla jälkusetunde väljastujaks oma joomisega ja korratu olekuga, kes ei oska teed anda mõõdaminejale, kuna kerjaja ometi nii üles ei astu, sellele määratakse ainultaresti karistus mitte üle kahe nädala. Seda nimetasin ma eile skandaaliks ja kui ma selle üle järele mõtlen, mida rohkem ma seda teen, seda kindlamini pean selle mõiste juurde jääma. Igatahes kultuurinimese mõistega see ei käi kokku. (Aruandja R. Vreeman: Lugege edasi, seal on üks kuu.) Härra aruandja hüüdis vahele, et võib arestiga karistada ka üks kuu, nimelt siis, kui selles ülesastumises tuleb kordumine ilmsiks. Aga ikkagi üks kuu on vähem kui kolm kuud. Kerjaja saab kolm kuudaresti, aga joodik, kes on korduvalt üles astunud oma jälkustega avalikkuses, saab ainult üks kuuaresti, see on kolm korda vähem kui kerjaja. Ma ei räägi siin joodikust sellepärast, et ta ainult ähvardaks julgeolekut, elanikkude rahu või korralikkust, vaid üldse ta ilmumine on äärmiselt sobimatu, samuti ka ta toored avaldused. Sellepärast tuleks ka siia juurde lisada umbes järgmist: „§ 274. Süüdlast avalikku kohta ilmutumises lausa joojaks olekus, mis ähvardab julgeolekut, rahu või korralikkust, juurde lisada: „või millega on ühendatud joojaks toored avaldused“ ja siis edasi „karistatakse“ j.n.e.

Eile nimetas härra kohtuminister, et joojaks olek kvalifitseerib teatud süü. Näiteks nimetati seda autojuhtide kohta, kus joojaks olekuga on kohtunik arvestanud sellepärast, et seeläbi kvalifitseeritakse tema otsekohene süü. Aga ma kahtlen väga selles, et see läbi viiakse, või läbi viia suudetakse. Kui süüdlasel on kaks süüd, siis § 60. järgi, see on vist üldine põhimõte kohtumõistmisel, määratakse süüdlasele karistus selle seaduse järgi, milles ette nähtud raskem karistus. Kui siis oletada, et keegi on eksinud kriminaalseadustiku vastu ja peale selle on tal veel teine süü, et ta on olnud joojaks olekus, siis võib julge olla, et teist süüdi arvesse ei võeta, sellepärast et karistus joomise eest on määratud ainult mitte üle kahe nädala või mitte üle 50 krooni. See on igatahes väiksem karistus, kuna suuremalt jaolt eksimine kriminaalseadustiku vastu määrab suurema karistuse. Näiteks, kui joojaks olekuga saab karistuse kõrgema karistusemäära järgi, siis ei tule üldse arvesse § 274, kus tähendatakse joojaks olekule. Ja kui võetaksegi arvesse, kuid kui karistusemäär on teise paragrahvi järgi täis, siis karistust juurde panna ei või. Seega kannab eksija karistust ainult sellega, et ta eksis kriminaalseadustiku teise paragrahvi vastu ja et ta joojaks oli, see jääb kõrvaliseks

asjaks. Seeläbi ei suuda kriminaalseadustik tõsta rahva kultuurilist pinda.

Võibolla juristid saavad teistmoodi aru seadustest, kuid mina arvan, et seadused peavad tõstma rahva kultuurilist elu ja kui seadused seda ei tee, siis ei vasta need oma kõrgele otsarbele. (A. Jõeäär, stp: Seadustega ei saa kultuuri tõsta!) On selge, et üks suurematest pahedest mitte ainult meil, vaid ka mujal on joomine ja joomise vastu tuleb võidelda karmimate paragrahvidega. Mina ei taha öelda, et ainult sel teel võib kõrvaldada pahesid, vaid tuleks ka muul viisil teha tööd. Sellest ei järgne aga, et pehmendatagu paragrahve. Sellele teele asuda ei või.

Lugupeetud Riigikogu liikmed, ma tahaksin uskuda, et meie valijad ja kogu Eesti rahvas ning kõik inimesed, kes huvitatud sellest, et rahva edu võiks tõusta paremale järjele, ootavad, mida ütleb Riigikogu enamuse nende paragrahvide kohta, mis puudutavad joomist. Kui siin samuti arvatakse, nagu selle seaduse autorid, et ei ole vaja karistada liiga suure määraga neid, kes anduvad joomisele, siis igatahes on palju liikmeid rahva hulgas, kes seda heaks ei tunnista, heaks ei kiida. Riigikogu öelgu siin oma autoriteetne sõna.

Rahuldusetunnet tuleks avaldada § 176. kohta, kus öeldud, et süüdlast loomade asjatuse piinamises karistatakse arestiga mitte üle kolme kuu. See paragrahv aitab igatahes kaasa, et need tooruse avaldused, mis meie näeme ka loomade suhtes, Eestis ikka rohkem hakkavad kaduma. Niipalju kui mina tean, ei pannud veneaegne seadus nii suurt karistust peale loomade asjatuse piinamise eest ning jättis osalt need halvad nähtused hoopis kõrvale.

A. Jõeäär (stp): Panen ette,

§ 272. täiendada teise lõikega järgmiselt: „Sama karistuse alla langeb meister, kes süüdlane oma õpilasega julmilt ümberkäimises.“

Vastav lõige on olemas ka Vene Uues nuhtluseseaduses ja selle väljajätmine meie oludes ei ole põhjendatud.

Aruandja **R. Vreeman** (lõpusõna): Härra Raudkepilt esitati mitmed ettepanekud käesoleva peatüki ja nimelt § 270. ja § 274. kohta. Nende ettepanekutega ei saa ma komisjoni nimel ühineda, sest härra Raudkepi sõnaline tõlgitsemine, mis on „hübematu“, siis meie leiaksime palju niisuguseid sõnu, mis üksiku teo äramääramiseks võiks ette tuua, kuid käesoleva paragrahvi juures on nimetatust küll.

Mis puutub karistusse § 274. järgi — joojaks olekus avalikku kohta ilmutumise eest,

siis ei ole selle suurendamine põhjendatud nende väidete varal, mis härra Raudkepp ette tõi. Härra Raudkepp leiab, et joomine, kui niisugune, peaks olema kõvasti karistatav, kuid komisjon leidis, et seni, kui meil keeluseadust maksmas ei ole, ei või joomine olla karistatav, vaid kui inimene joomise tagajärjel ilmub avalikku kohta, või kui ta inimeste sekka ilmub joobnuna, mis takistaks liikumist või avalikku korda, saab ta selle eest karistuse joobnud oleku pärast. Kui joobnud olekuga võib seltsida veel teisi tegusid, söimlemist, ulakust, teiste tülitamist, siis selleks on jälle eriparagrahvid, mille järgi isik vastutusele võetakse. Nii et härra Raudkepp võib olla vaataks seda paragrahvi siduvalt teistega. Edasi, härra Jõeääre poolt on esitatud uus lõige § 272. juurde, milles öeldakse, et karistuse alla langeb meister, kes süüdlane on õpilasega julmilt ümberkäimises. See parandus oleks olnud tarvis vanasti, kui tööalal oli veel tsunfti kord, kus õpipoiss allus meistrile pooleldi perekonnaliikmena, kus meistril oli õpipoisi üle eriline võim, mida teistel ei olnud, kus ta võis õpipoisiga julmilt ümber käia, teda isegi peksta. Praeguse korra järgi seda tarvis ei ole. Meister ja õpipoiss on kaks kodanikku, üks võib ühe, teine teise vastutusele võtta, nagu kodanik kodaniku, sellepärast ei ole õpipoiste jaoks tarvis erinorme. Praegused seadused kaitsevad iga kodanikku vägivaldiga või muu ähvarduse eest, õpipoiss võib praegusel ajal isegi meistrile hädaohtlikumaks saada, kui on meister õpipoisile. Siis peaks ka meistrite jaoks eriline paragrahv sisse võetama. Esitatud ettepanekutega ei saa ühineda.

Juhataja **M. Martna**: § 270. kohta on rkl. Raudkepp'ilt ettepanek:

teises reas pärast sõna „håbematute“ juurde lisada „ja tooreste“.

§ 274. kohta on rkl. Raudkepp'ilt ettepanekud, võtta neljandas reas: „kahe nõdala“ asemele „ühe kuu“ ja „viiekümne krooni“ asemele „saja krooni“. Sama paragrahvi teises lõikes võtta: „ühe kuu“ asemele „kolme kuu“ ja „saja krooni“ asemele „kolmesaja krooni“ ning sama paragrahvi kolmandas reas pärast sõna „korralikkust“ juurde lisada: või millega on ühendatud joobnu tooreid avaldusi“ ja siis edasi „karistatakse“ j.n.e.

Hååletamisele tuleb rkl. Raudkepi ettepanek § 270. kohta. (Hååletatakse.) Nåhtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hååletamisele tuleb rkl. Jõeååre ettepanek § 272. kohta. (Hååletatakse.) Poolt on 24

håålt, vastu — 41 håålt, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hååletamisele tuleb rkl. Raudkepi ettepanek § 274. neljanda rea kohta. (Hååletatakse.) Nåhtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hååletamisele tuleb rkl. Raudkepi ettepanek § 274. kolmanda rea kohta. (Hååletatakse.) Nåhtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hååletamisele tuleb rkl. Raudkepi ettepanek § 274. teise lõike kohta. (Hååletatakse.) Nåhtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

(Hååletatakse.) Nåhtava enamusega on 13. peatükk vastu võetud.

(14. peatükk.)

A. Jõeåår (stp): Panen ette,

§ 279. võtta sõnade asemele: „rahatrahvida mitte üle viiekümne krooni“ sõnad: „arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahvida mitte üle saja krooni“.

Selles paragrahvis oli ette nåhtud suurem karistusnorm, ja komisjon on seda vähendanud, ilma et selleks mingit kaaluvat põhjust oleks ette toodud.

A. Laur (as): Minu arvates ei tuleks kõrgendada karistusemååra, sest see teeks õieti kahju niihåsti sellele, kes karjast peab, kui ka karjase vanematele, sest kui peremees peab maksma kõrget rahatrahvi selle eest, kui laps paar päeva hiljemaks karja jääb, siis seesugust last karja ei võetagi, ja sellepärast lapsed, kes tahavad saada suvel mingisugust sissetulekut, teenida ei saagi. Sellepärast on liiga kõrge rahatrahvi määramine ebakohane ja asjatu.

Aruandja **R. Vreeman** (lõpusõna): Komisjonil olid selle karistusnormi vähendamise juures väga kaaluvad põhjused, härra Jõeåår eksib seega ja nimelt, mida härra Laurgi ütleb, et meil ei ole põhjust neid, kes kooliseaduse vastu eksivad, kohe karistada arestiga, vaid 50 kroonist rahatrahvist on küllalt. Enamasti ikka tabab see vaesemat kihti ja ei ole põhjust neid inimesi arestiga või vangistusega karistada. On küllalt sellestki karistusemäärrast.

Juhataja **M. Martna**: (Hååletatakse.) Nåhtava enamusega on rkl. Jõeååre ettepanek tagasi lükatud.

(Hååletatakse.) Nåhtava enamusega on 14. peatükk vastu võetud.

(15. peatükk.)

L. Raudkepp (krst): Niihästi Riigikogu kui ka kodanikud on sellest huvitatud, et õieti informeeritakse ajakirjanduse kaudu sellest tööst, mis tehakse Riigikogus. Loomulik on, et ei saa, ei või nõuda, et kõik lehed ühte viisi informeeriksid Riigikogu koosolekutest. See vabadus peab jääma igale lehele, et ta võib omast seisukohast välja minnes valgustada ja interpreteerida kõnesid ja hääletamise tagajärgi ja üldse seda, mis sünnib Riigikogus. (R. Penno, as: Hääletamise tulemus on ikka üks!) Ma ütlesin „interpreteerida“ see käib selle kohta, kuidas saadakse hääletamise tagajärgedest aru. On huvitat, kuidas ühest sõnast aru saadakse. Praegu oli kohe arusaamatus. Mina nimetasin interpretatsiooni, ja see käib mitte ainult Riigikogu kõnede, vaid ka hääletamise kohta. On ju arusaadav, et hääletamise tagajärgi saab interpreteerida. Sellepärast oleks vajalik, et vähemalt tähtsamatel juhtudel oleks võimalik täpselt informeerida Riigikogu tööst. Tähtsamate juhtude hulka võib arvata ka seda, et kui meil isiklikuis asjus sõna võetakse, et ennast kaitsta, siis võiks ka kindel olla, et need, kes loevad aruandeid ja teadaandeid Riigikogu koosolekuist, et need ka teada saaksid, mis Riigikogu liige oma isiku kaitseks on öelnud. Aga ei avaldata sarnaseid tähtsaid seletusi, mis käivad mõnikord auriivavate mõtete või väljenduste tagasitõrjumiseks. Ometi iga Riigikogu liige peaks sellest huvitatud olema, et siin tema isiklikud seletused võiksid leida vähemalt täpse ja muutmatu avalduse ajalehes. See ei ole midagi kuulmatut, vaid on seaduses ette nähtud, et kui üks või teine ajaleht midagi avaldab, mis tööoludega kokku ei käi, siis on isikul, kellesse see puutub, võimalus nõuda, et õiendus ära trükitakse. Kui aga Riigikogu liige räägib Riigikogu kõnetoolilt, siis tema avaldused pannakse kohe lehte ja suuremalt jaolt mitte muutmatuna ja lühendatuna, vaid kohe alguses antakse neile teine varjund. Nii ei ole garanteeritud, ega Riigikogu liige ei või julge olla ja kindlasti teada, et ta sõnu ei muudeta ja ei moonutata, ja et lugev rahvas või publik sarnastel tähtsatel juhtudel teada saaks, mis see mees õieti öelnud on. (J. Piiskar, stp: Selle tänase õienduse paneme tervelt lehte.) Härra Piiskar on tihti peale niisuguses raskes seisukorras olnud. Kui sellele seletusele leht omalt poolt lisab juurde kõiksugu kommentaare, siis on see teine asi ja seda ei või keelata. Sellepärast teen järgmise ettepaneku:

§ 283. 2. reas pärast sõna „et“ panna „1)“; 7. reas: pärast sõna „kohta“ võtta

vahele: „2) et ta ei avaldanud muutmatuna ja lühendamata seletust, mille kandis ette rahvasaadik Riigikogu kodukorra alusel isiklikus asjus Riigikogu kõnetoolilt, kui asjaolud, mida Riigikogu liige õiendab isiklikus asjus, olid varem avaldatud selles trükitootes.“ Siis läheks tekst edasi, nii nagu karistusemääras nimetatud.

(K. Kornel, rhv: Aga kui mõnikord väga segaselt seletatakse, et midagi aru ei saa?) Siis võite lehe kommentaaris mõtteid avaldada segase seletuse kohta. Esmimeses lõikes on ette nähtud, kui vastutav toimetaja seaduses ettenähtud korras ei avalda riigi- või omavalitsuse asutuse j.n.e. õiendusi. Samuti minu ettepanekus on ka nimetatud seadus, Riigikogu kodukord, ja igatahes kodukorra vastav punkt selleks võetigi sisse, et Riigikogu liikmetel oleks võimalus kaitsta oma isikut.

Kodukorras on selleks ette nähtud lühike aeg, nii et ei või oletada, et siin tegemist oleks mingisuguse kuritarvitusega, et kujuneks välja poleemika ajakirjandusega, vaid kodukorra järgi võib lühidalt sõna võtta, et kaitsta oma isikut, ja avalik arvamine on sellest ka huvitatud. (R. Penno, as: Kui mõni mees 5 minutit kiiresti kõneleb, siis on terve leht täis.) Selleks on olemas Riigikogu juhataja, kes võib vahele astuda.

Aruandja **R. Vreeman** (lõpusõna): Härra Raudkepi ettepanekut ei saa kuidagi omaseks võtta selle paragrahvi juurde. Härra Raudkepp segab ära siin kriminaalseadustiku ja teised eriseadused. See paragrahv on saateparagrahv ja ütleb selgesti, et perioodilise trükitoote vastutavat toimetajat, kes süüdlane selles, et ta seaduses ettenähtud korras ei avaldanud riigi- või omavalitsuse asutuse või teenija, samuti eraisiku poolt avaldamiseks saadetud ümberlukkamist j.n.e. — tähendab, seaduses ettenähtud korras, see on trükiseaduses ettenähtud korras. Kui teie leiata eksimusi toimetaja poolt, siis võtke trükiseadus, andke selles ettenähtud korras avaldus, ja kui seda ei avaldata, siis saate vastava paragrahvi põhjal toimetaja vastutusele võtta.

Mis puutub väitesse, et isiklike õiendusi, mis siit kõnetoolilt ette toodud, peaks toimetaja karistuse kartusel ära trükkima, siis mina usun, et sellega härra Raudkepp küll ei tabaks eesmärki. Võib olla, et see isiklik õiendaja oma kõnet ajalehes kontrollides leiab enese veel haavatud olema, ja seal ei ole siis mingisugust sanktsiooni enam olemas. Sellepärast see ettepanek ei ole vastuvõetav.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Raudkepi ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on 15. peatükk vastu võetud.

16. peatükk võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

(17. peatükk.)

A. Jõeäär (stp): Panen ette, välja jätta 17. peatükist § 356, mis räägib sellest, et süüdlasi osavõtmises streikimises niisugustes ettevõtetes või asutustes, kus streik keelatud seadusega või sundmäärusega, karistatakse arestiga j.n.e.

Selle ettepaneku põhjenduseks on juba I lugemisel sõna võtnud minu parteikaaslane seltsimees Rei, ja ma ei hakka pikemalt selle juures peatuma. Peaks päris selge olema, et sarnasel kujul, nagu paragrahv praegu esitatud, see otsekoheses vastolus on põhiseaduse § 18., mis kindlustab Eestis streigivabaduse. Ja loomulik on, et kui paragrahv sarnasel kujul Riigikogu poolt vastu võetakse, ei saa seda tegelikus elus ükski kohus maksvaks tunnustada. Kuid see tekitab kodanikeledele asjataid raskusi ja hävitaks lugupidamise seaduste vastu, kui kohus sunnitud oleks seletama, et seadus on tühine, põhiseaduse vastane ja sellepärast, olgugi, et seadustikus sarnane paragrahv sees, ei saa seda tarvitada. Sarnaseid juhte on meil ennemgi olnud ja on täiesti arusaadav, et põhiseaduse täitmise järele peab kohus valvama. Täiesti loomulik oleks sellepärast, kui paragrahv täielikult välja jätta, seda enam, et meil seni tarvidust pole tekkinud eriseaduse väljaandmiseks, mis ära määraks, missugustel juhtudel oleks streik keelatud. Ühegi seaduse paragrahviga ei suudeta streiki ära hoida ega suudeta kunagi kõiki streikijaid karistada.

L. Johanson (stp): Austatud Riigikogu liikmed! K. Einbund, praegune Riigikogu lugupeetud esimees, on raamatu kirjutanud 1918. a., mille pealkirjaks on „Õiguslik riik“. Selles raamatus ta kirjutab: „Sama riigipoliitilist kitsarinnalsust oletaksin ka haritlaste ja isegi meie juristide kohta, kelle poolt vahest suuremat sotsiaalset selgust võiks oodata. Huvitav oleks katseks lasta meie professionalistidel Eesti kodanliku seadusekoodeksit, riigikorda või valimisseadust kokku seada. Ma ei eksi vist palju öeldes, et see kaunis alalhoidlik ja võibolla isegi tagurlik saaks. Kodanlikus seaduses vähemalt astuksid vana Rooma õiguse dogmaatilist teed ja unustaksid

arvatavasti uuemaaja instituudid, mis töö ja kapitali võitluse alalt pärit, normeerimata, või kui neid normeeriks, siis kindlasti tööandjate ja omanikkude kasuks, sellega ühiskondlikkude olude uuemaid põhjalikke muudatusi ignoreerides.“

Kümme aastat hiljem on see ennustus rohkem kui täpselt täide läinud. Just sellest ennustusest see osa, kus öeldakse: „unustaksid arvatavasti uuemaaja instituudid, mis töö ja kapitali võitluse alalt pärit, normeerimata, või kui neid normeeriks, siis kindlasti tööandjate ja omanikkude kasuks.“

See ennustus on täide läinud kriminaalseadustiku eelnõus, mille juures meie praegu viibime. Kui meie vaatame seda peatükki, mis käsitab töökaitse määruste rikkumisi ja võrdleme kõige sellega, mis seni on olnud, — osa sellest on kantud tahapoole teistesse peatükkidesse, — siis näeme, et seal, kus on tegemist tööandja karistamisega, on karistuse norme vähendatud, nagu ka Hoolekande seaduse juures tehti, kus muudeti karistusi, mis Hoolekande seaduses ette nähtud, just kehvema ja jõuetuma poole kahjuks. Nii on ka siin paljudel juhtudel talitatud. Kus aga on tegemist töölisega, seal on otsitud karistus, mis juba lugedes, nii öelda tule silmist peaks välja lööma. Siin on tunnustatud seda põhimõtet, mis omane oli pooltuhat aastat tagasi, nimelt Macciavelli oma, kes ütles, et suured karistused teevad rahva kõlblikuks ja nälg on abinõu, mis rahva töökaks teeb. Need kaks põhimõtet on nähtavasti tunnustamist leidnud ka meie kriminaalseadustiku kokkuseadmise juures, see tähendab, meie „suuremate“, „andekamate“ ja „silmapaistvamate juristide“ juures, kes kindlasti ajalukku jäävad, sest ka teiste kriminaalseadustikkude kokkuseadjad on ajalukku jäänud. Sellepärast muu seas on ka siia võetud streigiparagrahv, sellepärast karistatakse eelmises paragrahvis kerjamist, tähele panemata jättes seda põhimõtet, mille Hoolekande seadus üles seab, ja sellepärast on ka teised rängad karistused sellesse eelnõusse võetud. Ja samadel põhimõtetel on välja jäetud terve rida karistusemäärusi, mis tingitud sellest, et vastavad seadused, tööstusliku töö seadused olemas. Riigikogu poolt näiteks on vastu võetud rahvusvaheline konventsioon tinavalede tarvitamise keelu kohta, aga kriminaalseadustikust on välja jäetud sanktsioon. (Kohtuminister T. Kalbus: Neid tuleb palju!) Neid tuleb, aga kunas tuleb, meie kõik ootame viimset päeva. (Kohtuminister T. Kalbus: See seadus hakkab maksma aasta pärast.) See seadus peab praegusel silmapilgul olema tervik ja kõigile neile seadustele peab sanktsiooni andma.

Aga seda ei ole. Sellepärast teen ettepaneku, iseenesest süütu paragrahv eelnõusse võtta, nimelt:

„§ 357¹. Isikuid, kes süüdi selles, et nad ei täitnud seaduse või määruse eeskirju, mis antud tinavalge, tinasulfaadi ja kõiki neid värviaineid sisaldavate saaduste tarvitamise kohta maalritööstuses, karistatakse:

arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni.“

Trahvid on võetud vastavad, et mitte seda kurikuulsat süsteemi rikkuda.

§ 348. on ette nähtud karistus sel puhul, kui tööstusettevõtte juhataja või ta asemik pidas töölise palgaraamatuta, mida nõuavad vastavad paragrahvid vastavas tööstuslikus tööseaduses. Kuid mitte ainult tööstuslikus tööseaduses ei ole ette nähtud palgaraamat, vaid ka Riigikogu poolt vastuvõetud Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduses on ette nähtud, et töölisel peab olema palgaraamat ja sellepärast

tuleb seda paragrahvi täiendada, juurde võttes esimeses reas pärast sõna „Tööstusettevõtte“ — „või põllumajapidamise“ juhatajat j.n.e.

Vastav seadus on olemas, peab olema ka sanktsioon.

§ 351. on ette nähtud karistus sel puhul, kui ei täideta seaduse või sundmääruse eeskirju, mis antud laste, alaealiste või naistööliste kohta ettevõtetes. Meil on peale tööstus- ja kaubandusettevõtete seaduste ja sundmääruste veel seadus, mis käsitab alaealiste tööd põllumajanduses. Selle kohta on tarvilik sanktsioon, ja sellepärast teen ma ettepaneku,

võtta § 351¹ järgmiselt: „Tööstusettevõtte või põllumajapidamise pidajat või juhatajat, kes süüdlane selles, et ta ei täitnud seaduse või sundmääruse eeskirju, mis antud tööliste puhkeaja võimaldamise kohta nimetatud ettevõtetes, karistatakse:

arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahviga mitte üle saja krooni.“

Siis edasi. Meil on juba läinud aastasajast pärit tööstuslikus tööseaduses normid, mis käsitavad tööliste vanemate komitee või nõukogu instituuти tööstusettevõtetes. Eesti ajal ei ole tahetud seda seadust kaotada, vaid seda on muudetud meie riigi algupäevil ja on uus korraldus maksuma pandud, kuid puudub jällegi sanktsioon. Sellepärast tuleks

§ 351 vastu võtta järgmiselt: „Tööstusettevõtte pidajat või juhatajat, kes süüdlane selles, et tema takistas ettevõtte tööliste vanemate või vanematenõukogu valimist, vallandas tööliste tema vanemaks

või nõukogu liikmeks olemise ajal või ajal, mil ta oli tööliste poolt vanema või vanematenõukogu liikme kandidaadiks üles seatud, või segas tööliste vanemate nõukogul või vanematel täita nende ülesandeid, mis seaduste ja määrustega kindlaks määratud, karistatakse: vangimajaga mitte üle kuue kuu.“

Edasi tuleks vastu võtta järgmine paragrahv:

„§ 351³. Tööstusettevõtte pidajat või juhatajat, kes süüdlane selles, et tema ei maksnud tööliste vanemale või tööliste vanemate nõukogu liikmele seaduses kindlaksmääratud tasu, karistatakse: rahatrahviga mitte üle kahe saja krooni.“

Siis on § 353. karistusi vähendatud, võrreldes praegumaksva seadusega. Praegumaksvas seaduses on ette nähtud valeteadete andmise puhul vangistus, ja kui vaadata teisi paragrahve, mis käsitavad analoogilisi karistusi, siis on igalpool ette nähtud ikka vangistus, kuid siin on vangistuse asemel võetud arest. Sellepärast tuleksid siia panna need karistuse normid, mis seni maksvad olnud, et ühtlustada karistusnorme, ning

võtta sõna „arestiga“ asemele „vangimajaga“. Kustutada teisest lõikest viimsest ja eelviimsest reast: „või rahatrahviga mitte üle viiesaja krooni“.

See ei lähe lahku praegumaksvast seadusest.

§ 354. on jällegi need põhimõtted, mis alguses nimetasin, omaseks kriminaalseadustiku komisjonile. Siin on karistust muudetud. Nimetatud paragrahvis kõneldakse teadvalt valeteadete andmisest tööstusettevõtte juhataja poolt. Siin tuleks

võtta teine lõige järgmiselt: „Kui süüdlane saatis teadvalt valeteadeteid, siis karistatakse teda:

vangimajaga mitte üle kuue kuu.“

Mis puutub nüüd streigiparagrahvi, siis selle kohta on juba ettepanek tehtud, nimelt et see välja jäetaks. Siin on käidud jällegi uue põhimõtte järgi. Streik ühes koalitsiooni vabadusega on Eesti riigi põhiseaduses omal ajal lubatud. 1905. a. anti Nikolai II poolt manifest välja, kus lubati kõiksugu südame-tunnistuse ja teiste vabaduste hulgas ka koalitsiooni vabadust. Need manifestid saadeti vallavalitsustele ja mõned läksid ispravniku kätte, ja see kirjutati peale „ne rasreshajetsja“. Kui nüüd võrrelda Eesti põhiseadust selle manifestiga, siis võib öelda, meie kriminaalseadustiku komisjon on siin osutunud selleks „ispravnikuks“. See, mis põhiseaduses lubatud, selle kohta tema kirjutab kriminaalseadustikus, et ei ole lubatud. „Ispravniku“ vaim on see olnud, mis on meile streigiparagrahvi

toonud sellesse seadusse, ja see on eksimine nende põhimõtete vastu, mida ma tsiteerisin lugupeetud Riigikogu esimehelt välja antud raamatust, muidugi kümme aastat tagasi. Ma näeksin heameelega, kui lugupeetud Riigikogu esimees, selle raamatu autor, astuks siin üles oma lapse eest ja ütleks: Seda olen öelnud ja seda ka kaitsen. Aga ma arvan, Hoolekande seaduse juures on väga palju lapsi ära saladud, ei taheta ühtki omaks tunnistada ja võibolla on siin ka tegemist ühe niisuguse lapsega, kellel enam isaarmu ei ole. Meil karistatakse streigist osavõtmise eest, sellega tahetakse seda tunnustada mingisuguseks süüteoaks. Kuid juba ammu on seletatud autoriteetlikkude isikute poolt, et streik on kultuurirahvaste abinõu, millega nad oma tööja elutingimusi parandavad ja sellel suurel rahvaosal avaneb selle kaudu tee kultuuri väärtuste poole, ning võimalus nendest osa saamiseks. Nii on streik üks kultuuriteguritest. Kui arvatakse, et streigi keeluga saadakse streiki ära hoida, siis selle vastu kõneleb minevik. Streigikeelud on ju meie territooriumil olnud kuni põhiseaduse vastuvõtmiseni ja öieti selle manifesti väljakuulutamiseni 1918. aastal. Aga kas see on aidanud. Ka Venemaal streigiti ja ka seal lasti hulk inimesi maha. Kuid lõppude-lõpuks see ei aita.

Näiteks Schmoller ütleb, et streigikeeld ei vaigistaks neid kirgi, mis ilmsiks tulevad.

Edasi arvatakse, et sellega saaks agitatorite vastu võidelda, kuid see on sama naiivne kui oletus, nagu paneks vedurivile rongi liikuma.

Mul ei ole praegu tarvis sellest lähemalt rääkida. Keelatagu streigid, võetagu streikijad ja lastagu isegi nad maha, aga see ei aita. Niisugused keelu- ja karistuseabinõud ei ole ilmaski hirmutanud proletariaati ta liikumises ega hirmuta ka tulevikus.

Kui arvate, et on kätte jõudnud aeg kümne aasta järele, kus võib kõrvale heita need õigused, mis põhiseadus on kindlustanud, ja need põhimõtted, mida lugupeetud Riigikogu esimees on propageerinud, siis jäetagu streigikeeld sisse, see ei takista kedagi streikimast, vaid aitab ainult kirgi äratada ja aitab tekitada proletariaadi keskel seda loomulikku viha kodanlaste vastu, mis minu arusaamise järgi tarvis on ja mis teie oma kriminaalseadustikuga välja olete kutsunud. (J. Lattik'ul, krst vahelhüüe. — L. Johanson, stp: Härra Lattik'ul on sestajast, kui tal hobusega õnnetus oli, jäänud hobusehääli.)

Kohtuminister T. Kalbus: Austatud Riigikogu liikmed! Lugu selle streigiparagrahviga ei ole sugugi nii kurb, nagu härra Johanson kõneles, ja nimelt sellepärast,

et see on saateparagrahv. See paragrahv iseenesest ei keela streiki, peab olema üks teine seadus või määrus, mis streigi ära keelab. Meil on mõnesugused seadused või määrused, mis streigi ära keelavad. (L. Johanson, stp: Mõni toores sõjamees annab määruse välja.) See paragrahv on täpselt vastavalt meie põhiseadusele konstrueeritud. Põhiseaduse § 18 ütleb, et streigivabadus on Eestis kindlustatud, neid õigusi võib seadus piirata ainult avaliku julgeoleku huvides. Tähendab, on võimalik streiki keelata mõnes asutuses. Ja kui ilmub sarnane seadus, mis kuskil asutuses ära keelab streigi, siis peab kriminaalseadustikus olema sanktsioon sellele keelule, muidu ei ole mõtet paragrahvi maksma panna. (O. Gustavson, stp: Enne seadus ja pärast sanktsioon.) Kriminaalseadustiku § 356. ütleb, et süüdlast osavõtmises streikimisest niisuguses ettevõttes või asutuses, kus streik keelatud seadusega või sundmäärusega, karistatakse nii ja nii. Tähendab, see on saateparagrahv. Kui meie mingisugust koodeksit konstrueerime, siis peame vastavalt teiste seadustele ka paragrahvi sisse viima. Teie ütlete, et vaadake, põhiseadus ei näe ette sundmäärust. Toon ühe näite, kaitseseisukorras on kindralkuberneril õigus sundmäärusi maksma panna ühe või teise küsimuse kohta, muuhulgas ka streigi kohta. Tähendab, see seaduslik volitus on eriseadusega antud sõjaseisukorras kõrgema võimuga isikule. Meil on praegu sõjaseisukord maksev Tallinnas ja on sundmäärus välja antud, et teatud asutuses on streik keelatud. Kui ma ei eksi, siis on streik keelatud sundmäärusega riigi trükkikoja väärtpaberite osakonnas. See sünnib selle volituse põhjal, mis eriseadus annab siseministrile kui kindralkubernerile. See volitus on eriseadusega delegeeritud siseministrile, kus siis siseminister selle sõjaseisukorras maksma paneb. Kui meil on niisugune olukord, siis peab ka vastav sanktsioon olema. Kui aga on harilik aeg, mitte sõjaseisukord, siis loomulikult ei saa ühtki niisugust määrust välja anda, millega streik ära keelatakse. Kui aga mõnes riigiosas on sõjaseisukord maksev, siis ei saa ainult määrusega seda volitust anda. Kriminaalseadus ei ole loodud mitte üksi normaalaja jaoks, vaid see käib ka sõjaseisukorra või kaitseseisukorra kohta. Meil on olemas ka niisuguseid asutusi, kus streik alati keelatud, näiteks raudtee ja elektri-jaam. Nii et sellepärast ei saa tulla väitma, et see paragrahv streigi otsekohe ära keelab. See paragrahv ei keela seda, vaid selleks peavad olema teised määrused. See paragrahv on ainult sanktsiooniks. Ei saa öelda,

et kriminaalseadusega tahame maksuma panna niisuguse korra meie riigis, mis põhiseaduse vastane. See väide pole õige. Vene nuhtluseseadus keelas streigi otsekohe ära, kuid meie kriminaalseadustik ei tee seda, vaid selles on ainult sanktsioon olemas. Nüüd tahaksin mina veel tähendada, et härra Johanson tegi siin palju ettepanekuid. Minul on tõesti absoluutselt võimata võtta seisukohta kõigi nende ettepanekute kohta, ja ma arvan, et võibolla, terve rida neist on ehk juba seaduses ette nähtud, mida härra Johanson arvab mitte aru saavat. Sellepärast oleks vast loomulikum, kui see peatükk läheks komisjoni samuti kui eelmised, et saaks arutada, kuidas lugu on. Nii vastu võtta on aga võimata.

Aga eriti veel uue paragrahvi kohta, mis härra Johanson tinavalge kohta ette tõi, paluksin härrasid Riigikogu liikmeid järgmist teadmiseks võtta. Siin selle seadustiku lõpul on öeldud, et käesolev seadustik pannakse maksuma eriseadusega. Seadustikku ei saa maksuma panna otsekohe, vaid peaks olema „vacatio legis“ üks aasta, see võiks hakata maksuma 1. jaanuarist 1930. aastal, et kodanikkudel ja kohtutegelastel võimalik oleks sellega lähemalt tutvuneda. Selle aja jooksul ilmub siis maksmapaneku seadus ja tehtakse muu seas ka seadustikule vastavad täiendused.

Sellepärast, nagu ütlesin, kriminaalseadustikku enne 1. jaanuari 1930. maksuma panna ei saa. (B. Eilman, stp: Praegu ei ole mingisugust seadust, mis keelaks streiki?) On küll, ma seletasin, et näiteks riigi trükkikojas ja ka mujal on maksev streigikeeld.

Sellepärast arvan, et parandus, mis tehtud tinavalge tarvitamise kohta, tuleks tagasi lükata, kuna kõiki teisi rkl. Johanson'i poolt tehtud ettepanekuid tuleb kontrollida ja sellepärast on otstarbekohane anda neid komisjoni. (L. Johanson, stp: Mul on ettepanek tehtud komisjoni andmise kohta.) Streigiparagrahvi väljajätmise vastu vaidlen ettetoodud põhjustel.

A. Rei (stp): Vene kriminaalseadustikus 1903. aastast on §367, mis vastab meie §356-le. Aga sel on igatahes täiesti selge ja täpne sisu, mis seadusest enesest näha on. Meie eelnõu autorid on aga selle paragrahvi ümber teinud, ja nimelt nõnda, et paragrahv selle praegusel kujul on seadusandliku tehnikaga põhinõuetega täielikus vastolus.

Nagu tähendati, on see saateparagrahv, mis juhatab nende seaduste juurde, milles streik keelatud. (Kohtuminister T. Kalbus: Neid on mitmeid küm-

neid, niisuguseid paragrahve.) Mina võin aga kinnitada, et meil ühtki niisugust seadust ei ole, milles streik keelatud. Kui selle kohta mõned sundmäärused olemas on, siis on need ebaseaduslikud, sest need. vastolus meie põhiseadusega, mille § 18 ei võimalda seda, et streiki võiks mingisugune administratiivne võim keelata.

Kui vaatame põhiseaduse peatükk teist, mis kõneleb Eesti kodanikkude põhiõigustest, siis leiame seal näiteks § 8, kus kõneldakse isiku puutumatuses; selles paragrahvis öeldakse: kedagi ei või vangistada või isikulik vabaduses kitsendada muidu, kui kohtuvõimude otsusel. Edasi loeme § 17-ndast: „Liikumine ja elukoha muutmine on Eestis vaba. Selles vabaduses ei või kitsendada ega takistada kedagi muidu, kui kohtuvõimude poolt.“ Need kaks paragrahvi kõnelevad sellest, et ainult kohtuvõimudel on õigus kodanikkude teatud põhiõigusi kitsendada. § 14 ütleb: „Eestis on kindlustatud sõnumite ja kirjade saladus, mis edasi antakse posti, telegraafi ja telefoni või mõnel muud üldtarvitataval teel. Erandeid teha on õigus kohtuvõimudel seadustes ettenähtud juhtumistel.“

Edasi leiame meie põhiseaduses rea paragrahve, kus põhiseaduse kokkuseadja ei ole öelnud, missugune võim see on, mis võib põhiseaduses tunnustatud vabadusi kitsendada. Näiteks § 13, kus kõneldakse: „Eestis on vabadus omi mõtteid avaldada sõnas, trükis, kirjas, pildis või kujutuses. Seda vabadust võib kitsendada ainult kõlbluse või riigi kaitseks.“ Siin ei ole öeldud, kas kohtuvõim või administratiivvõim võib kitsendada neid vabadusi.

On aga teised põhiõigused, mis § 18. üles loetud, see on õigus 1) koosolekuid pidada, 2) ühinguisse ja liitudesse koonduda ja 3) streigivabadus. Nende õiguste kohta on öeldud, et neid õigusi võib seadus piirata. Samuti järgmine § 19 annab vabaduse elukutset valida, ja seda vabadust ei või jällegi teisiti takistada, kui seaduste põhjal ja piirides. Nii et kui käesolevas kriminaalseadustiku eelnõu § 356-ndas on ette nähtud, nagu võiks mingisugust streiki ära keelata seadusega või sundmäärusega, siis on see otsekohe vastolus põhiseaduse § 18-ga. Streigivabadust võib Eestis põhiseaduse järgi ainult eriseadusega keelata. Kui meile näidatakse, et niisugune seadus olemas on, siis võiks juttu olla mingisugusest sanktsioonist olemasolevale seadusele. Meil Eestis aga niisugust seadust olemas ei ole. Vene, 1903. a. väljantud kriminaalseadustik asus, nagu Vene riigi võim tol ajal üldse, sel seisukohal, et

streik ei ole lubatud, vaid on kriminaalkaristusega keelatud nähtus. Vene kriminaalseadustikus leiame § 369, mis määrab, et tööstustöölised, kes omavoliliselt töö lõpetas enne lepingu tähtaja lõppu, või kui leping oli tähtajata, siis ilma, et ta oleks oma lepingu kaks nädalat ette üles öelnud, karistatakse ühekuulise arestiga. Seega puht eraõigusliku lepingulise kohustuse rikkumise eest karistati töölised kaela kohtulises korras. Kui aga peremees samasuguse teo korda saatis, ja nimelt töölepingu enne tähtaega või kahe nädalase ülesütlemiseta omavoliliselt lõpetas, sarnane tegu ei olnud karistatav. Tööline võis ainult tsiviilkohtu korras peremehelt kahjutasu nõuda. Tol ajal, kui Vene Uut suhtlusseadust redigeeriti, enne esimest Vene revolutsiooni, üks aasta enne Jaapani sõda, oli Vene riigivõimul niisugune vaade, et tööline on õigusetu olevus, kes ei või oma palgalolude parandamiseks sarnast vahendit kui streik, tarvitada. Kui ta seda teeb, siis ei riku ta sellega üksnes lepingut, vaid ka kriminaalseadustikku; tema ei lange üksnes tsiviilõigusliku vastutuse, vaid ka kriminaalkaristuse alla. Niisugusel seisukohal asus Vene riigivõim. Eestis on aga lood sootuks teisiti. Esiteks on meie iseseisvuse manifestis öeldud, et Eestis pannakse streigivabadus maksma, ja sellele manifesti töötusele vastavalt määrab ka põhiseadus, et Eestis on streigivabadus kindlustatud. Kuid põhiseaduses on veel enam öeldud, — seal öeldakse: seda õigust võib ainult seadusega piirata. Niisugust seadust meil aga välja antud ei ole ja kuna meil 10 aasta kestusel, mis Eesti iseseisvuse algusest möödunud, ei ole tarvidust olnud sellekohast eriseadust välja anda, siis näitab see, et pole olnud vajadust selle järele. Mul oli au käesoleva seaduseelnõu I lugemisel tähelepanu pöörata sellele, et kui tahetakse kriminaalseadustikuga streiki ära keelata, siis oleks see sarnane katse, mille kohta võiks tarvitada üht nimetust kriminaalõiguse alalt, nimelt — katse kõlbmatu abinõuga. Kriminaalkaristuse ähvardusega ei suudeta ühtki streiki ära hoida, kui streigiks soodne olukord ja meeoleolu tekib. See peaks ometi arusaadav olema. (Kohtuminister T. Kalbus: Arvate, et see kriminaalseadustiku paragrahv streigid ära keelab?) Ei arva. Meil ei ole aga niisugust seadust, mis streigi ära keelab. Teie tähendasite, see olevat õieti saateparagrahv, mis juhatab teiste seaduste juurde. Kui küsida, kus need teised seadused on, siis jääb ainult üks vastus: praegu sarnaseid seadusi meil olemas ei ole. Nii on praegu jutt sellest, et tahetakse avansina juba ette valmis teha

sanktsioon ühe seaduse jaoks, mida praegu veel olemas ei ole, ja mille kohta ka veel kindel ei ole, kas seda üldse vaja on. Kui see eriseadus, millega streik teatavil tingimustel keelatakse, siin arutamisele tuleb, siis tahame alles sõna võtta, ja siis alles näeme, kas seda vaja on või mitte. Milleks anname siis välja sanktsiooni, kui meil vastavat eriseadust veel ei ole ja teadmata on, kas Riigikogu selle esitamise korral vastu võtab. (Kohtuminister T. Kalbus'e vahelhüües.) Ei ole eriseadust selle kohta. Kui aga streik mõne sundmäärusega keelatud on, siis on see põhiseaduse vastu, ja sarnane sundmäärus ei tule seaduslikuks lugeda.

Sellepärast leian, et § 356 käesoleval juhul tuleks kindlasti välja jätta. Üks minu rühmakaaslane tähendas juba vahelhüüdes väga õieti, et siin on jälle tegemist kahesuguse mõõdupuuga mõõtmisega. Kui kohtuministri tähelepanu juhiti sellele, et meil on terve rida konventsioone ja konventsioonide põhjal vastavaid eriseadusi vastu võetud, kus on ette nähtud teatud sanktsioonid nende konventsioonide ja neile vastavate eriseaduste rikkumiste jaoks ja et need sanktsioonid tuleksid kriminaalseadustikku üles võtta, siis arvas minister, et seda pole tarvis, neid sanktsioone jõudvat pärast, selle aasta kestel seadusse kodifitseerida, mis on ette nähtud kui vacatio legis. Siin aga tahetakse avansina üles võtta sanktsioon praegu veel mitte olemasoleva seaduse kohta, millest me ei teagi, kas see üldse kunagi tulevikus vastu võetakse. Teisel juhul on teatavad eriseadused, kus keelud ja isegi sanktsioonid ette nähtud, juba olemas, ja kui neid soovitatakse siia üle võtta, siis vaieldakse vastu, et küll seda jõuab ühe aasta jooksul teha. Kuid selle ühe aasta jooksul peaks ometi samahästi jõudma vastav eriseadus esitada, et streigid teatud ettevõtetes Eestis keelatud on. Ja kui teie niisuguse seaduse esitate, siis vaidleme selle üle ja alles siis, kui see seadus vastu võetakse, noh, siis — olge head, viige vastav sanktsioon kriminaalseadustikku.

Juhataja M. Martna: Peale parandus-ettepanekute on rkl. Johanson'ilt ettepanek, anda 17. peatükk komisjoni tagasi.

A. Veiler (töer): Austatud rahvasaadikud! Käesolevat peatükki vaadates näete, et see sisaldab eneses 14 paragrahvi. Neist räägivad 12 tööandjate karistamisest ja 2 tööliste karistamisest. Härra Johanson tahaks 7 paragrahvi tööandjate karistamiseks juurde panna ja maha võtta § 356, mis streigist

kõneleb. Tema lõpuredaktsioonis oleks käesolevas peatükis üks töölisi karistav paragrahv ja 19—töötajaid. Igaüks teab, kes tööstusega kokku puutub, iseäranis väike- ja kesktööstusega, missuguste raskuste ja sundmääruste all see ettevõtete haru meie riigis praegu ägab. Meil sajab igasuguseid sundmäärusi kui vihma sügisel, üks raskem kui teine. Härra Johanson'i arvates on senistest karistusemääradest veel vähe, neile tahetakse lisa anda. Toon ainult ühe näite meie uematest sundmäärustest. Nädal või paar tagasi ilmus meil, nähtavasti töö-hoolekandeministeeriumi algatusel määrus, töökaitse komissarid omapead igatahes niisugust määrust ei või välja anda, mille järgi iga ettevõtte on kohustatud tagantjärele 24 tunni jooksul töökaitse komissarile teatama ka sellest, kui üks tööline on teinud kas või üks tund ületundi päevas. Mul oli juhus kõnelda mõne päeva eest ühe sadulsepatöökoja omanikuga. Küsisin temalt, kas tööd on. Ütleb: tööd oleks küll, aga elada ei saa. Küsin: miks siis elada ei saa? Mees vastab: ei möödu peaaegu ühtki nädalat trahvideta. Miks siis niipalju trahve? Tema ütleb: Saadetakse igasuguseid lehti — ja tõesti: meil väiketööstuseettevõtetele saadetakse kõiksuguseid ankeetlehti, ühes neist nõutakse isegi 35 küsimise peale vastust. Mees vastab selle ankeetlehe kõiksuguste murdnumbrite ja väljaarvamistega ära, ja tagajärg on see, et trahvitakse 500 sendiga. Vahepeal võtab ta rehkendusetunde. Jälle on uus leht vastata. Mees vastab — 10 krooni trahvi. (S e g a s e d v a h e l h ü ü d e d p a h e m a l t p o o l t.) Sadulsepp mõtleb: igatahes peaks olema koolitatud inimene, kes neid ankeetlehti täidab. Mees palkas keskkooli lõpetanud inimese ja pani ankeetlehti täitma. Nüüd sai sadulsepp trahvi 15 krooni. See on 500 senti rohkem trahvi, kui tema lehte ise täites sai.

Nüüd tahetakse karistusenorme veelgi suurendada. Härra Johanson kõneles siin töolistevanemate instituudist. Kui see instituut oleks vabatahtlik — issand temaga, aga teie teate, meil on lugu nii... (V a h e l h ü ü e p a h e m a l t p o o l t.) Oodake, ma tulen ka teie meeste mõtlemiskäigu juurde, ega seegi puudutamata ei jää. Töolistevanem valitakse tööliste poolt; ta saab ühe päevalpalga nädalas lisatasu. Sellele vaatamata, et mees ettevõtja poolt lisapalka saab, teeb ta tööajal kõiksugu kõrvaliste asjadega tegemist. Mul omal on trükikojas juhte olnud, kus töolistevanem töö ajal lehega käib ühe juurest teise juurde ja korjab raha mingisuguseks otstarbeks. Ma ütlesin, tehke seda väljaspool tööaega, kuid ta arvas,

et seda võib teha just tööajal. Lõpuks ütlesin, olgu mis on, aga tööajal seda teha ei tohi. Esimene kord muigati, kuid nähtavasti oli sellel märkusel siiski tagajärgi: tööajal töolistevanem enam teisi ei sega. Asi on ka Riigikohtus arutamisel olnud, Riigikohus ütles selge sõnaga, et ka töolistevanema tarbekorral võib vallandada.

Härra Johanson'i ettepanek on aga sarnane, et töolistevanemaid ei tohi üldse lahti lasta.

See on õige, mis härrad Rei ja Johanson ütlevad, et streigivabadus peab olema, kuid seda ei saa nii tõlgitseda, et streigivabadus oleks lubatud igas ettevõttes ja igal ajal. Mõnikord võidakse streiki provotseerida ka selleks, et ainelist kasu saada. Toon ühe näite: riigi trükikojas oli streik, ja samal ajal püüti riigi trükikoja töid ühte ettevõttesse, kes just streiki õhutas.

Minu härrad, lõpuks võime meie nii kaugele minna... (S a g e d a s e d v a h e l h ü ü d e d p a h e m a l t p o o l t.)

J u h a t a j a M. M a r t n a: Ma palun kõnelejat mitte segada.

A. V e i l e r (töer):... et meie riigiettevõtetes streiki selleks õhutama, et endale ainelist kasu saada. Sarnane tegevus on lubamatu. Minu arvates on selge, et igal streigileõhutajal ka kõlblik vastutus peab olema. Kuid meil õhutatakse streiki kerge-meelselt, tagajärgedele mõtlemata, nagu seda nägime trükitöölise streigi ajal. Seal provotseeriti streik välja nõnda, et selles ettevõttes, kus sotsialistid juhtival kohal, tööliste lubati palka tõsta 30% võrra, kui aga streik oli kaotatud, siis alandasid sotsid jälle palku endisele tasapinnale. On selge, et sarnane talitamisviis on otse provotseeriv: õhutatakse töölised enne üles seletades, et võimalik on kõrgendada palku, aga kui selgub, et streik lõppenud tööliste kahjuks, siis alandatakse ka oma trükikojas palku. Minu arvates sarnane talitamisviis ei ole lubatud. (V a h e l h ü ü d e d p a h e m a l t p o o l t.) Teie ütlete, et ka kapitalistid seda teevad, aga minu arvates proletariaadi juhtivad jõud seda teha ei tohiks. Minu arvates on selge, et nii kerge-meelselt ikkagi talitada ei saa. Kuigi meie streigivabadusest lugu peame, seda austame, siiski peavad üksikud ettevõtted riigis olema, kus see keelatud on. (V a h e l h ü ü d e d p a h e m a l t p o o l t.) Kui teie üksikult vahele hüüate, siis saaksin ma vastata, kõiki vahelhüüdeid korruga kinni püüda küll ei saa. Sarnane talitamisviis, kus kriminaalseadustikku muudetakse, nii et vastavad paragrahvid kõnelevad ainult ettevõtjate karista-

misest ja üks ainus paragrahv määrab ära tööliste karistamise, ei ole minu arvates Riigikogus vastuvõetav. Meil riigis on kõik kodanikud üheõiguslikud. Ka see käsitöeline, kes väikest töökoda peab, olgu seaduse poolt kaitstud, kui ta streikida ei taha ja oma tööd rahulikult edasi teeb.

Vaheaeg kl. 19.10 min — kl. 19.25 min.

Koosolekut juhatab abiesimees **R. Penno**.

Sekretäri kohal abisekretär **J. Piiskar**.

L. Johanson (stp): Austatud Riigikogu liikmed! Härra Veiler juhtis siin tähelepanu sellele, et kriminaalseadustikus on tervelt 16 paragrahvi, mis töökaitse seaduste rikkumiste eest karistavad tööstuse ettevõtjaid, valdajaid, nende juhtijaid või asemikke, ja ainult kaks paragrahvi, mis töölisi karistavad. Härra Veiler tegi etteheiteid meie seaduseandlusele, et ta niisuguse vahekorra on võimaldanud. Kui aga vaadelda kriminaalseadustiku eelnõu, siis töökaitse peatükis ei leia teie ühtki uut paragrahvi, kõik paragrahvid, mis võetud siia, on endised ja pärit vanadest Vene seadustest, samuti ka uuest Vene nuhtlusseadusest. Midagi uut juurde toodud ei ole. Püsima jääb see minu väide, et terve rida karistusi on kriminaalseadustikust välja jäetud, karistusi, mis peaks tingimata siia võetama, kui tahetakse, et töökaitse seadused meil maksvusel püsiksid. Töökaitse seadusi ei ole eitanud seni, eriti viimasel ajal, ükski riik, ja nagu teil väga hästi teada, isegi rahvusvahelises ulatuses käsitatakse neid, eriti selleks peetavate konverentside kaudu ja rahvusvahelise tööbüroo poolt. Kui vaadelda teiste riikide seaduseandlust, näeme seal tendentsi, et püütakse ka siin edasi minna; isegi ka neis riikides, kus on riiklik pööre olnud, ei ole töökaitse seadustele kriipsu peale tõmmatud, ei Mussolini, ei Hispaania diktaatorid ega ka teised riigid, kus riigipööre toime pandud. Muidugi, ma ei tea, mis meil tahakse, kui korda läheb härra Veiler'i mõtteosalistel oma kätte täielikku võimu saada. Aga niikaua, kui põllumeeste kogud ka valitsuses on, ei karda ma, et töökaitse seadustele kriipsu peale tõmmatakse. Kõige parempoolsemad ringkonnad ei saa seda täielikult eitada. Ja kui ei eitata, siis peab olema vastav paragrahv kriminaalseadustikus. (V a h e l h ü ü e.) Meie oleme näinud, et just liberaalide juures tulevad kõige sagedamini ette need töölistevastased. (A. Schulbach, tões: Eks Mussolini...) Aga, härra Schulbach, kas Teie ei olnud ka radikaal-sotsialist, ja kas teie keskel ei istu neid, kes riigi algupäevil nimetasid endid

kommunistideks. (A. Schulbach, tões: Ei ole, olen tööerakondlane.) Siin on juba suur ring tehtud, kui meil väikses Eestis tööerakond tuleb ja ütleb, et kriminaalseadustikkudes ei ole tarvis töökaitse seaduse sanktsioone. Mis siis heita veel Mussolini'le ette. Ta teeb seda muidugi suuremas mastabis.

Kui vaadata statistikabüroo väljaandeid, kus käsitatakse tööpäeva pikkust, siis näete, et kesk- kui ka suurtööstuses tehakse töötunde rohkem kui lubatud. Ja milleks seda tehakse? Härra Veiler kui suurtööstur teab seda väga hästi, seda tehakse selleks, et alla suruda tööliste palku.

Ka meie riigiasutustes on niikaugele mindud. Kui vaatame riigikontrolli, siis näeme, et seal tehakse rohkem ületunde kui lubatav. Samuti tehakse rohkem tunde ka teistes riigiasutustes, kuna samal ajal on ametnikke vallandatud. Kas see on loomulik?

Ületundide suhtes ei ole Eesti riigi ajal ühtki uut seadust välja antud. § 200 tööstusliku töö seaduses on seni püsima jäänud, kuigi puudulikult, kuid siiski näib selle järele tarvidus olema. Selles seaduses loetakse ületunnitööks tööd, mis tehakse tööliste poolt tööstuseasutuses sel ajal, kui ta sisemiste määruste järgi kohustatud ei ole tööd tegema. Selle määruse kinnitab tööinspektor. Need on võimaldatud iseäralikkude kokkulepete kaudu tööstuse juhatuse ja tööliste vahel. Teenistuselepingusse võib sisse võtta tingimused sarnase ületunnitöö kohta, mis osutub valmistustehniliselt hädatarvilikuks. Kui seda Vene seadust tahetakse endiselt alal hoida tegelikus elus, nagu see Vene ajal oli, siis ei jää tööinspektoril muud üle, kui nõuda tarvilikke teateid ja valvata selle järele, et seda puudulikkude paragrahvi ka meil täidetakse.

Mis puutub töölistevanematesse, kelle üle siin nii väga teravalt ironiseeris härra Veiler, siis ka see instituut, nagu ma enne ütlesin, ei ole pärit Eesti ajast, ega ei ole, nii nagu öeldakse, mingisugune „demokraatlik pahe“, vaid see on pärit Vene ajast, 1903. aastast. Kui võrdlema hakata meie praegumaksvat seadust, mis mul siin käepärast, selle endisega, siis ei näe meie siin kuigi palju vahet. Kui vaatame teiste riikide vastavaid institute, siis näeme, et suur vahe on olemas. Tol ajal, kui seadus välja anti, riigi algupäevil, ei osatud ära määrata meie töölistevanemate ülesandeid, selle tagajärjel on nende ülesanded seaduseandlikult liiga kitsalt võetud. Töölistevanem pandi kammitssasse, ja tema tegevuseala ei ole avaram, kui Vene 1903. a. seaduse järgi oli. Selle seaduse algatamise pidasid tarvi-

likuks vanemad vabrikute inspektorid oma kongressil. Teie teate väga hästi, kuidas Vene seaduse käik oli 1903. a. Sel ajal pidi seda kinnitama keiser, kui ta seda võimalikuks pidas. Ja sellepärast arvan ma, et väiketööstur Veiler ei tohiks selle vastu nii väga vaidlema hakata. Mis puutub tööliste vanemate instituuti enesesse, siis on selle leidurid õieti töösturid ise, kes on selle pidanud tarvilikuks, ja kultuurilises Euroopas ei vaielda tööliste vanemate instituudi vastu, vaid katsetakse seda võimalikult välja arendada; ja terve rida kuulsaid majanduseteadlasi on seda instituuti kõigiti kaitsnud, ja suurtöösturid, näiteks Freese ja teised, on selle kohta isegi väga pakse ja sooje kirjatöid avaldanud juba käesoleva aastasaja algul. Just töösturid ise on selle tarvilikuks pidanud, ja sellepärast ei ole meil Eestis mingisugust tarvidust hakata seda instituuti ignoreerima, vaid peaksime seda toetama loomuliku vahekorra alalhoidmiseks töösturite ja töötajate vahel, et oleks loomulik side olemas. Kui tööstur läheb kõigi töölistega rääkima, siis oleks see anarhiline kord, kuid meil on tööstustes sise-mine korraldus juba igalpool välja arenenud, ja ma arvan, et Eestis siiski silmapilk kätte ei jõua, kus tööliste vanemad seadusega kustutatakse. Ja nii kaua, kui see instituut ei kustutata, on ka kriminaalseadustikus selleks sanktsioon tarvilik. Asjata on üks osa meie tööstureid oma vahekorrad tööliste vanemate suhtes teravaks ajanud oma töölistega. See on sissisõda, mida mõnes tööstuseasutuses peetakse tööliste vanemate vastu. Muidugi, teatav osa tööstureid saab väga hästi aru tööliste vanemate tarvilikkusest ja teeb kõik, et nad valitud saaksid. Ka töösturite hulgas on inimesi küllalt, kes saavad aru tööliste vanemate tarvilikkusest, saavad aru töökaitses ja tööliste esinduse tarvilikkusest. Mis puutub streigisse, mida härra Veiler siin toonitas, ja nii väga omapäraselt toonitas, siis oleks vaevalt võinud uskuda, et siin nii esinetakse ja niisuguste argumentidega välja tullakse, pealegi võitja poole poolt. Härra Veiler oli see, kes juhtis töölistevastast väerinda. Arvan, et ühele võitjale ei tee au, kui ta tuleb võidetule pahesid külge pookima, mille kohta väga hästi peaks teada olema, et see nii ei olnud. (A. Anderkopp, tõe: Ta oskab hinnata ka üldiselt neid asju.) See seisukoht oli väga kategooriline. Vist kurjustab härra Veiler sellepärast, et streigist ka mina osa võtsin, ja sellepärast pööras ta siia poole. Pean ütleva, et see asi otsekohe nii ei olnud. Streigikomitees oli ainult kaks sotsialisti, mina olin teine neist. See ei olnud mingisugune sotsialistlik komitee,

vaid nagu tööliste kutseühisuslikus liikumises alati on,—võitlus kollektiivlepingute eest. Siin ei olnud niivõrt tähtis palgakõrgendamise protsent, kui kollektiivlepingu kaitsmine. Nii et seda laadi liikumine on puht kutseühisuslik liikumine. Teie teate väga hästi, kuidas see sünnib. Tuldi kokku kinnisel koosolekul, sellest mina osa ei võtnud, vaid see oli iseseisev koosolek, kuulutati streik välja, nagu igalpool. Kas see taktiline oli või mitte, seda võib igaüks oma seisukohast välja minnes hinnata. Minu arvamine on see, et streigiga oli hiljaks jäänud. Selle oleks pidanud varem välja kuulutama. Ka distsipliin oli nõrk, ja leidus inimesi, kes püüdsid raskusi teha

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Johanson...

L. Johanson (stp): Ma vastan rkl. Veiler'i kõnele.

Juhataja **R. Penno**: Ma ei tee Teile märkust, vaid teatan, et Teie kõneaj on läbi, kuid rkl. Kink on Teile oma kõneaja edasi andnud.

L. Johanson (stp): Nii et see streik oli otsekohe tööliste eneste algatatud. Ja kui töölistes on kaotanud ja paljud on raskesse seisukorda sattunud, siis juhtub see ju tihti. Ajaloos on teada terve rida streike, mis lõppenud kaotusega. Streigi kaotuse põhjuseks oli siiski ühe osa inimeste, vähemarukate inimeste töölisvaenuline tegevus ja ka see, et meie töösturid olid väga hästi organiseeritud ja neil oli veel kõva majanduslik alus.

Peale selle ei ole kellelegi saladuseks, et meie valitsus toetas töösturite väerinda streikijate vastu.

Mis puutub riigi trükikojasse, siis selles suhtes oli streigikomitee arvamine, et siin streik ei pidanud algama, vaid tuleks tingimused vastu võtta. See anti teada tööliste vanema poolt avalikul koosolekul. Siis tuli aga salane hääletamine, ja enamus otsustas, et tarvis streiki alata. (Vahelhüüetööerakonna Riigikogu rühmast.)

Ma olin ise seal koosolekul ja tean seda väga hästi. Ma olen kuulnud, härra kohtuminister, kuidas Teile asi ette kantud, kuid see ei ole õige. Tööliste vanem ütles avalikult koosolekul, et seisukord on niisugune, et võiks tingimisi vastu võtta, kuid ta sai terava arvustuse osaliseks.

Mina ei võtnud osa streigi väljakuulutamisest, kuid ei leia mingit kõlblikku õigust kõrvale hoida, kui minu tööjõudu tarvitataks.

Kui härra Veiler organiseeris töösturite väerinda, mis pärast siis ette heita sotsialistile, kui ta organiseerib tööliste väerinda. Mina ütlen, ega see streik ka viimne ei ole, võibolla, kui meie elame, ma ei tea seda, võibolla tuleb kord võimalus rinnad uuesti vastamisi panna, kas viie või kahe aasta pärast, aga võibolla, kui ei ole need inimesed, siis on teised inimesed, ja ma arvan, et on ka sotsialiste nende hulgas. Streigid on olnud ja saavad olema. Streik on loomulik võitlusevahend töölistele ja käesoleval korral ainuke, sest seaduseandlus ei aita palgaolusid parandada. Lükati tagasi palgaalammäärade seadus, ja töölistel ei jää muud üle, kui toetuda oma koalitsioonile. Kui nad võidavad, on hea, ja kui nad kaotanud on, ei ole kellelgi õigus tulla ja hakata etteheiteid tegema.

Mis puutub sõnasse „provotseerimine“, siis mina olen selle peale vastanud, kui mina kirjeldasin, kuidas streik lõppude-lõpuks algas. See oli trükitööliste kinnisel koosolekul tehtud otsus, mida oli kaalutud aastate viisi ja mitte nädala või kahe jooksul. Härra Veiler ütles, et näiteks riigi trükikojas streigiti, aga riigi trükikojas töid tehti ka osalt „Tähe“ trükikojas. „Tähe“ trükikoda on teatud tööliste osatühisus. Aga see ei olnud niiviisi. Mis puutub „Tähe“ trükikotta, siis „Tähe“ trükikoda võttis viimsel silmapilgul vastu tingimuse, ja kui minu käest küsiti, mis „Tähe“ trükikojaga teha, siis minu seisukoht oli see, et mingit erandit ei tule teha, ja selle kohta on tunnustajad. Mina oleksin parema meelega näinud, kui ta seisma oleks jäänud. (V a h e l h ü ü e.) Muidugi oleks odavam tulnud. „Rahva Sõna“ oleks tükk aega seisnud, seetõttu „Rahva Sõna“, millele meie igauks peame aastast juurde maksma mitte paar tuhat, vaid suured summad. Kui üks leht seisab tükk aega, on see talle tuluks. Mitte sellepärast ei olnud mina „Tähe“ trükikojas streikimise poolt, vaid just sellepärast, et mingit erandit ei tule teha. Minu ülesanne ei olnud streigi juures muud midagi kui agitatsioon, ja seda püüdsin ma täita, ma lubasin, et töölistel võivad mind kasutada selleks, et oma distsipliini alal hoida. See oli minu ainuke osa. Need etteheited, mis avaldanud kodanlikkudes lehtedes kõiksugu autorid, — Alliksaared, vanad hobused ja kuidas nad endid nimetavad, — ja mis nad nüüd seal kirjutavad, see on kõik sarnane asi, millele lihtsalt ei vilistagi. Mis nad kirjutavad, see on nende asi, ilmiski ma seda õiendama ei lähe. Minu põhimõte on vanast Moosese seadusest: kui on võimalus, anna vastu, ja kui ei ole võimalust, siis ole vait. See on kõige parem põhimõte. (P õ l l u-

tööminister O. Köstri vahel h ü ü e.) See on kriminaalseadustiku juures, aga kui meie vastamisi läheme, siis käin ma oma põhimõtete järgi. Aga nüüd minna nelja ajalehega vaidlema, kus on üldine sotsialistide ja tööliste vaenuline joon igalt poolt läbi käinud, kas see tasub end ära! Ei saa keegi etteheiteid teha sotsialistidele selles suhtes, et nemad selle streigi juures kaasa tegid, vaid see oli sotsialistide esimene ülesanne. Kui töölisteliikumine kuskil algab, siis ei ole see sotsialist, kes seal kaasa ei löö. See on meie ülesanne. Ja mis seal siis ette heita on? Aga et siin omakasupüüdlikkust oleks tagamõtteks, seda võivad leida ainult üksikud töösturid, kes ei taha erapooletud olla, kes kasutavad ära...

J u h a t a j a **R. Penno**: Palun mitte haavavalt kõnelda.

L. Johanson (stp): Ma püüan vastata härra Veiler'ile nii hästi, kui see mul korda läheb, korda läheb selles suhtes, et mind ei takistata. (M. L a a r m a n, põl: K a s T e i e s e d a k a h e k e s i e i s a a k s r ä ä k i d a, m e i l n a g u l ä h e b i g a v a k s.) Vaadake, härra Laarman, mis mina parata võin, see on nüüd Teie subjektiivne asi, kas Teil ühe asja juures igav on või mitte. Ma arvan, et Teil kohti on, kus Teil nii igav ei ole kui Riigikogus. Nii et etteheited, mis härra Veiler tegi, ei ole põhjendatud, ja töölistest streigid, nagu ma ennem ütlesin, on olnud, saavad olema, ja iga tööliklassi liikme kohus on siin kaasa aidata, et see korda läheks, sest see on tööliste enesekaitse ainuke abinõu. Kui aga tulevad üksikud töösturid — kui nõuame kriminaalseadustikus sanktsioone, — hakkavad kasutama seda oma poliitiliste parteide huvides, siis on see loomulik. See on väga targalt härra Veiler'il tehtud, kui tema katseb seda niiviisi kasutada, võibolla mõni teine härra Veiler'i asemel oleks samuti teinud: See on täiesti loomulik, et härra Veiler niisuguste väidetega välja tuli, ja meie ei saa teisiti ette kujutada, et selle küsimuse peale sealtpoolt teisiti vaadatakse. See on loomulik ja paratamata. Selle juures ei ole meie süüdi, ei härra Veiler, ei trükitöölised ega Eesti töölisteklass. Ja kui härra Veiler oma vaadete juurde kindlaks jääb, siis on ta õigeks mõistetud, sest igal inimesel peavad olema omad vaated, peab neid kaitsma ja propageerima. Ja kui härra Veiler, kes juhtis väerinda võitluses tööliste kollektiivlepingu vastu, tarvilikuks leiab niisuguste argumentidega välja tulla, siis on see loomulik, ja etteheiteid härra Veiler'ile teha ei saa, aga õiendamine oli siiski tarvilik.

E. Pesur (tp): Kui ma sõna võtan, siis selleks, et ümber lükata härra Veiler'i väiteid, kus ta tähendas, et tööliste vanem pidavat oma ülesandeid, mis tema peale pandud, täitma töö ajal. Pean tähendama, et tööliste vanema peal lasuvad ülesanded, mis temal muidu võimalik täita ei ole, kui ainult töö ajal, näiteks vahekorra lahendamine tööliste ja tööandja vahel. Selleks on töövanem. Ta peab kokkuleppe saama tööliste ja tööandjate vahel, ja tal ei ole seda võimalik teha enne või pärast töö aega, vaid tingimata töö ajal, mil tööandjaga võimalik kokku saada. Mis puutub sellesse, et töö ajal teatud konfliktid, või üht kui teist võib juhtuda, siis ka nende lahendamiseks peab olema töövanem. Ei saa siin öelda, et tööliste vanema palk ilmaaegne on. Tööliste vanemal on sama palju tööd teha, kui igal teisel töölisel. Tööliste vanem kaotab oma ajast praeguse tükitöö süsteemi juures palju rohkem, kui tasu välja teeb. Sagedasti saab ta palju vähem palka, kui teised töölised, sellele vaatamata, et tal seal pisuke tasu on, mis ta vanema palgana saab. Nii et üldiselt võib öelda: tööliste vanem ei ole sarnane, kes ainult palka saab, vaid ta on tööliste saadik, kes tekkinud konflikte lahendab tööliste ja tööandjate vahel. Ta on ka töösturitele kasulik, kuna tihti tuleb niisuguseid asju ette, et töölisel ei ole teatud julgust oma töösturi juures end väljendada, kartes töökoha kaotust, siis valitakse energilisem isik teiste seast tööliste vanemaks, kes asju ajab. Sarnasel juhtumisel, kui leidub tööline, kes ei suuda oma häda nii kaevata, kuidas see tõesti on, ka siis, kui tööstur töölise üldse ette ei võta, ei saa tööliste vanemat juba tööliste vanemate põhikirja alusel ära öelda, vaid ta on kohustatud neid kaebusi arvesse võtma.

Sellepärast leian, et härra Veiler'i põhjendused ei ole õiged, nagu oleks tööliste vanem ilmaaegne, vaid ta on tarvilik niihästi töösturitele kui ka töölitele.

A. Veiler (töer): On õige, et elu ei saa sundmääruste alla üksi painutada. Kahjuks minnakse aga meil niihästi riiklike kui omavalitsuslike sundmäärustega niivõrt kaugele, et iga kodaniku samm, mis ta teha tahab, sundmäärustega normeeritud on. Sagedasti on need sundmäärused eluga vastolus, ja kui nendega ühes ka karistusemäärad käivad, siis on täiesti loomulik, et see inimestes äärmist kibedust äratav. Ja neist kibedustest rääkisin ka mina. Meie teame, et sundmäärused, mis eriti väike- ja kesktööstuse kohta käivad, äärmiselt kaugele on viidud. Meil on püütud kõiki moodsaid

töökaitse norme maksma panna oludes, kus tööstuse käekäik kaugeltki moodne ei ole. Et keegi isegi parempoolsetes ridades põhimõttelikult töökaitse seadusi eitaks, seda usun ma vaevalt. Minu sõnadest ei saa keegi peale rkl. Johanson'i seda järeldada, nagu eitaksin ma töökaitse seadusi.

Rkl. Johanson seletab, et meil ületunnitööga niivõrt kaugele minnakse, et nende varal tööliste palku alla surutakse. Minu arvates on see seisukoht ekslik. Härra Johanson teab, et ületunnitöö ettevõtjatele kaliks läheb: ületunnid maksavad 50% rohkem harilikust palgast. Teiselt poolt on igal korralikul ettevõtjal teada, et ületunnitöö nii intensiivne ja viljakas ei ole, kui päeval tehtud töö. Kui kuskil ületunnitööd tehakse, siis on see paratamata. Ületunde tehakse tihti selle tõttu, et ei saa teise inimese kätte töö lõpetamist anda. Selle põhjal ei saa käesolevasse kriminaalseadustikku uusi raskeid karistuse norme viia.

Edasi. Trükitööliste streigi küsimust puudutades tähendasin ma ju päris selgesti, et meil kellelgi ei tule meelde streigivabadust, mis põhiseadusega kindlustatud, eitada. Ma tõin ühe näitena riigi trükikoja. Riigikogu võtab vastu seadusi, mis kõigi kodanikkude kohta maksavad. Neid ei saa aga avaldada, sest Riigi Teataja ei ilmu, riigi trükikoda streigib. Kodanik, kui ta seadust ei tunne ja nende vastu eksib, peab kandma karistust, siis on selge, et seaduse sisu kodanikkudele teatavaks peab saama. Ja kui Riigi Teataja ilmumist takistatakse, siis on arusaadav, et riiklike huvides seda takistamist keelata tuleb. Muu seas püüdis härra Johanson kriminaalseadustiku arutamisel tähelepanu juhtida sellele, nagu oleks trükitööliste streik alanud loomusunnil ja tema on alles pärast kaasa kistud.

Härra Johanson, Teie peaksite mäletama, see oli poolteist nädalat enne trükitööliste streigi algust, kui istusime „Päevalehe“ ärijuhi kabinetis laua taga vastamisi, siis ei olnud streik veel alanud. Teie püüdsite selgeks teha, et 30% trükitööliste palgatõusu võimalik on. Teiselt poolt näidati, et see tegelik eluga kokkukõlas ei ole, ja tegelik elu sarnast tõusu ei võimalda. Teie vaidlesite sellele vastu. Nüüd tulete Teie Riigikogu kõnetoolilt seletama, et Teid kaasa on kistud ... (Segased vahelhüüded pahemalt poolt.) Minu kohus on seda asja siin kinni naelutada. (Vahelhüüded.)

Riigikogu liikmed Johanson ja osalt ka Pesur nõudsid, et streigivabadus peaks piiratu olema, maksev mingisuguste kitsendusteta. Mina isiklikult leian, et kriminaalseadustikus siiski punktid peaksid olema, mis streiki

riigikaitse huvides piiravad. Härra Johanson tähendas, et neil oleks otstarbekohasem olnud streigi ajal oma lehte „Rahva Sõna“ mitte ilmuda lasta, sest see oleks sotsialistidele suureks raha kokkuhoidmiseks. Et sotsialistid oma lehele peavad suuri summasisi juurde maksma, siis ei räägi see nende kasuks. Meil on töölisi palju. Ja kui nad sotsialistlikku ajalehte ei loe, vaid kodanlikke lehti, siis ei kuuluta see sotsialistidele head.

A. Rei (stp): Täienduseks sellele, mille üle mul enne oli au rääkida, nimelt et § 356. välja jätta, tahaksin ma veel ühele tähtsale asjale olule tähelepanu juhtida. Ma tähendasin juba enne, et streiki keelavat seadust ei ole olemas. Sanktsioon aga on väga tähtsal määral sellest, kui laias ulatuses meie tahame streiki keelata. Kui see seadus on väga laia ulatusega, nii et keelu alla käib väga suur hulk streike, siis peab sanktsioon tingimata pehmem olema. Kui aga Riigikogu tahaks ära keelata streigid ainult üksikute kitsapiirilistel erandlikudel juhtudel, kus streigi tekkimine võiks väga suuri raskusi ja teravat hädaohtu tekitada, siis võiks sanktsioon kõrgem ja rängem olla.

Ma toon ühe analoogilise nähte. Dokumentide võltsimine üldiselt on ju keelatud, aga dokumendid on iseenesest mitmesugused. On väga tähtsaid dokumente, mille võltsimine sotsiaalselt ja õiguslikult väga kardetav. Sarnaste dokumentide võltsimine on § 410. järgi karistatav vangimajaga mitte üle 6 aasta.

On aga ka teisi dokumente, mille võltsimist seaduseandja nii hädaohtlikuks ei pea, näiteks igasugused elukombetunnistused, vaesusetunnistused, teenistuselepingu lehed või raamatud j.n.e. Nende dokumentide võltsimise eest määrab seadus märksa kergema karistuse: nende sanktsioon on 12 korda kergem. Ja vaadake, streigikeelu suhtes oleks ka tarvis sanktsioonide vahel vahet teha. Kui tahetakse streigi suhtes maksma panna laialdane keeld, siis peaks sanktsioon kergem olema, kui aga see keeld on kitsapiiriline, siis võiks sanktsioon suurem olla. Suurem jagu Riigikogu liikmeid ei ole vangimajas istunud ja ei tea, mis see tähendab. Mul on see õnn või õnnetus olnud poliitilise asja pärast kinni istuda ja oma kogemuste järgi võin mina küll öelda, et kas inimene istub kolm või kuus kuud vangis, see vahe on väga väike karistuse raskuse mõttes. Raske on vaid esimestel nädalatel selle tundega harjuda, et sinult on kallim varandus — isikuvabadus — riisitud. Pärast juba, kui kaks-kolm kuud ära istunud ja esimene kibedus üle läinud, siis on juba peaaegu ükskõik, kas tuleb istuda mõni kuu vähem või rohkem. Ei saa aga tähendamata jätta, et kuus kuud on

küllalt suur ja raske sanktsioon. Siis tahaksin ma veel ühele asjale tähelepanu juhtida. Kui Vene seadus oma 367. paragrahvis keelas streigi, siis oli selles paragrahvis ettenähtud kuritöö koosseis ka paragrahvis endas täielikult kindlaks määratud. Streiki niisuguses asutuses, mille seismajäämine üldsusele hädaohtlik või üldsuse huvivid riivab, hindab kohus oma tundmise järgi, misjuures ta arvesse võtab, kas arutusel olev streik tuleb kohalikkude olude järgi üldsusele hädaohtlikuks ja kahjulikuks tunnustada või ei. Käesoleval juhul aga oleneks kõnealoleva paragrahvi täpne sisu ja ulatus praegu veel mitteolevast seadusest või sundmäärusest, mille ei tea kes ja kunas välja annab. Üks sundmäärus võib väga kitsastes piirides streigid ära keelata. Mõni teine asutus võib aga määruse välja anda, millelega streik isegi suures hulgas eraettevõtetes keelatud on. (Kohtuminister T. Kalbus: Seadus annab õiguse sundmääruste väljaandmiseks. Seal on öeldud, mis põhjal võib välja anda.) Põhiseaduses ei räägita sellest, et administratiivvõimu määrustega võidakse streike keelata. Põhiseaduse järgi võib ainult seadus streigivabadust piirata. Kordan ettepanekut § 356. kohta, mis sugust paragrahvi mingil tingimusel ei tohiks vastu võtta.

Aruandja R. Vreeman (lõpusõna): Käesoleva peatüki juures on väga palju vaieldud, kuid vaidlused käisid suuremalt osalt streigiparagrahvist mööda. Räägiti küll ka streigiparagrahvi kohta mõni asjalik sõna, kuid vaidlused keerlesid suuremalt jaolt palgaraatute ja töövanemate juures. Komisjoni nimel võin öelda, et neid küsimusi on ka komisjonis kaalutud, ja komisjon asus seisukohale, mis seaduses väljendatud. Leian, et rkl. Johanson'i poolt esitatud ettepanekud tuleksid tagasi lükata, ja käesoleva peatüki komisjoni andmine oleks täiesti asjata. (J. Vain, stp: Kuidas sundmäärustega lugu on?) Sundmääruste asjus on asutud seisukohale, et streik on keelatud seal, kus see sundmääruses vastavalt ette nähtud. Sundmäärust ei või igauks välja anda. Selle kohta, kes seda võib teha, on erinormid, näiteks siseministerium, kuna linnaomavalitsus seda teha ei saa. (A. Jõeäär, stp: Põhiseadus keelab sundmäärusi välja anda. — O. Gustavson, stp: Ka linnavalitsus?) Ei saa, neil ei ole seaduslikku alust, sellepärast ei pruugi selle eest hirmu tunda.

Juhataja R. Penno: Hääletamisele tuleb ettepanek — 17. peatükk anda tagasi komisjoni. (Hääletatakse.) Poolt on 30 häält, vastu — 23, seega on ettepanek vastu võetud.

17. peatükk ühes esitatud parandustega läheb tagasi komisjoni.

18. ja 19. peatükid võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

(20. peatükk.)

L. Raudkepp (krst): (A. Anderkopp, tütar: Mis on kristlikul rahvaerakonnal rahaga tegemist?) Kriminaalseadustiku esimesel leheküljel on märkus: redaktsiooni komisjon läbi vaadanud sel ja sel kuupäeval. Tähendab, meile on esitatud valmis töö ka redaktsiooni mõttes, aga mõni asi siin ei ole päris vastuvõetav. (J. Vain, stp: Ega ei ole küll.) Nii näiteks 20. peatükis on hakatud tarvitama § 400. sõna „pähe“, „õigete pähe“ ... (O. Gustavson, stp: Ah, tuleks „jalgu“ võtta?) Vaadake, võib tõesti valesti aru saada: „Kui niisuguse teadvalt järele- või ümbertehtud metallrahamärgi, tähe, vekslit, pileti, paberi, kupongi, või talongi edasiandjana ise oli võtnud vastu õigete pähe või õigete pähe saanud vastuvõtjalt, siis karistatakse teda:

vangimajaga mitte üle kuue kuu. „Sõna „pähe“ tuleb muidugi veel teistes paragrahvides ette. Igalpool see sõna küll tuntud ei ole. Kui ma ei eksi, on see pärit Virumaalt. (Vahelhüüe pahemalt poolt: Ei ole.) Igatahes Virumaalt tarvitatakse seda sõna õige palju. (Vahelhüüe pahemalt poolt.) Selles see asi seisabki, et ei ole otstarbekohane tarvitada sõnu, millel on mitu tähendust. (J. Voiman, stp: Aga mis nende sõnadega siis teha?) Neid võimalikult mitte tarvitada. Näiteks nii andis Virumaa ka sõna „vaid“ teises tähenduses, mis soovivat ei ole. (A. Anderkopp, tütar: Läänemaal ja Saaremaal tarvitatakse samuti.) Jah, võibolla, et leidub veel õige palju murdelisi sõnu, mida oleks võinud siin kriminaalseadustikku võtta. Miks siis ainult see sõna on võetud, sellel sõnal on ju kahekordne tähendus. Meil on harilik sõna olemas, mida tarvitatakse, nimelt „asemel“. (J. Vain, stp: Kas siis kõik asjad „asemel“ toimetatakse?) Mõnikord võib ka tähendada „eest“. (O. Gustavson, stp: „Asemel“ on ka kaks tähendust.) Igatahes on päris selge, et rohkem tarvitatakse sõna „asemel“ kui sõna „pähe“. (J. Vain, stp: Kelle juures!?) Sõna „pähe“ on tarvitatud vist ainult mõnes maakonnas. Tahtsin tähendada sellele, et kui on võetud sisse sõna, mis ei tule tarvitamisele üldiselt, siis vast võiks uuemaid sõnu sisse võtta. Näiteks tuleb peatükk, mille pealkiri on „teotamine“, võibolla oleks kohasem siin sõna „teotamine“ asemel uus sõna „solvamine“ Aaviku sõnaraamatust. Torkab silma, et muidu on tekstis

niisugused sõnad, mis üldiselt tarvitatakse, aga sõna „pähe“ üldiselt tarvitamisel ei ole ja tuleks võibolla ära jätta. (M. Laarman, põl: Härra Raudkepp, kas „sorr“ saab ka sisse võtta?) Mina seda sõna ei tarvita, vaid seda sõna tarvitavad sotsialistid väga lugupeetud isiku kohta. Edasi on näiteks mõnes kohas sõna „on“ liiga palju välja jäetud. Mina ei tea, kes seda on teinud, kas redaktsiooni komisjon või selle eelnõu esitajad? Kui arvatakse, et sõna „pähe“ on kohane sõna, olgu peale, aga ometi tundub see liiga murdelise sõnana.

Juhataja **R. Penno**: Ettepanekuid 20. peatüki kohta ei ole. (M. Laarman, põl: Aga „pähe“?) (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on 20. peatükk vastu võetud.

(21. peatükk.)

A. Rei (stp): Minul oli eelmise sõnavõtmise juures juhus puudutada §§ 410 ja 412., mis dokumentide võltsimiste kohta käivad. Muu seas ei saa ma tähendamata jätta, et need kaks paragrahvi mitmeti kaunis suuri kahtlusi tekitavad. Kuritegude liigitamine nende kahe paragrahvi vahel on väga kõikumine ja kasuistlik.

Nii mõnegi dokumendi kohta, mis ette nähtud § 412-das, võib pead raputada ja küsida: kas ei oleks õigem vastavat kuritegu sellest paragrahvist üle viia § 410-da alla?

§ 412. 2. punktis kõneldakse näiteks, et karistatakse süüdlast, et ta tegi järele või ümber tunnistuse avaliku maksu, lõivu või muu maksu kergenduse saamise või neist vabastamise kohta, või riikliku või omavalitsusliku abi saamise kohta.

Meil on teada kurikuulsast tollipanamast, et riigi avalikkude maksude ja lõivude alal on tehtud kelmusi, mis on riigile miljoneid ja — võibolla koguni kümneid miljoneid maksuma läinud.

Kui uus kriminaalseadustik maksuma hakkab, kas ei satuks mõned tähtsad dokumendid, millega riigile näiteks tollimaksude alal hiiglahke tehtud, ka § 410. asemel § 412. alla, mis võimaldab süüdlastel võrdlemisi kerge karistusega pääseda. Mina ei kõnele seda selleks, et konkreetset parandus-ettepanekut teha, midagi välja jätta või midagi muuta, vaid lugesin soovitavaks, et komisjon seda paragrahvi ühenduses § 410-ga veel kord kaaluks.

§ 410-dast loeme: „Süüdlast selles, et ta riigi või omavalitsuse asutuse või teenija poolt nende toimingute, määruse või korralduse tõendamiseks väljaantud dokumendi tegi järele või ümber õige dokumendi pähe tarvitamise sihiga

või teades, et ta tegu oli määratud selleks sihiks, karistatakse:

vangimajaga mitte üle kuue aasta“.

Minu tähelepanu juhtis selle paragrahvi peale üks rahukogu liikmetest, kes väga hea eriteadlane kriminaalõiguse alal. Tema arvates näib, et kui meie siin nimetame ainult toimingute, määruste või korralduste tõendamiseks välja antud dokumente, siis võib väga kergesti aset leida mõne tähtsa dokumendi võltsimine, ilma et saaks öelda, et see dokument sisaldab eneses toimingut, määrust või korraldust tõendamist. Kui meie selle rahukogu liikmega arutasime, kuidas seda paragrahvi täiendada, et kõik tähtsad võltsimised kindlasti selle paragrahvi alla mahuksid, siis leidsime, et oleks vaja seda paragrahvi järgmiselt täiendada: pärast sõnu „või korralduse“ tuleks juurde lisada „või õigusliku tähendusega asjaolude“. Sest tihti peale võib ette kujutada niisugust juhtu, et mingisugune asutus andis välja dokumendid, et nii- ja niisugune kodanik on maksnud teatud maksu ära, või tõendab, et ta ilmus nii- ja niisugust avaldust tegema j.n.e. Niisuguste õigusliku tähendusega dokumentide võltsimisel võivad olla suured tagajärjed. Kui aga ametnik teatavas dokumendis tõendab ainult mingisuguse juriidilise tähendusega asjaolu olemasolu, siis on väga küsitav, kas kohus võib selle dokumendi viia niisuguste dokumentide alla, mis sisaldavad ametiasutuse toimingut, määrust või korraldust tõendamist. Et niisugusel korral sisuliselt tähtsast võltsimised selle paragrahvi alt välja ei langeks ja ei libiseks kergemat karistust määrava paragrahvi alla, oleks tarvilik siia need neli sõna juurde võtta.

Aga ma ei tahaks, et see parandus siin pleenumis vastu võetaks, vaid ma teen oma paranduse selleks, et terve peatükk antaks komisjoni tagasi, kus siis seda parandust võidakse põhjalikumalt kaaluda. Ja kui siis komisjon leiab, et see parandus on vastu võetav, siis võiks see peatükk järgmisel korral uuesti ühes parandusega arutamisele tulla. Võibolla, et komisjon leiab võimalikuks sellega ühineda.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Rei'lt on ettepanek,

§ 410. juurde lisada pärast sõnu: „või korralduse“ järgmised sõnad: „või õigusliku tähendusega asjaolude“.

Korra kohta on rkl. Rei'lt ettepanek,

21. peatükk anda ühes parandusega komisjoni.

Esmalt tuleb hääletamisele korra kohta tehtud ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud,

seega on 21. peatükk ühes parandus-ettepanekuga antud tagasi komisjoni.

(22. peatükk.)

A. Jõeäär (stp): Panen ette, § 421. välja jätta sõnad „surmanuhtlusega või“. Põhjendused on mul samad, mis ma varemalt ette toonud.

Aruandja **R. Vreeman** (lõpusõna): Selle ettepanekuga ma ei ühine endistel motiividel.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Poolt on 25 häält, vastu — 30 häält, seega on rkl. Jõeääre ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on 22. peatükk vastu võetud.

(23. peatükk.)

A. Jõeäär (stp): Väga lugupeetud härrad rahvasaadikud! Selle peatüki § 440. leiata iseäraliku lõike, nimelt viimse. See lõige kõneleb sellest, et käesoleva seaduse § 440. esimeses ja teises punktis loetletud eeskirjad jäävad tarvitamata, kui vägivald isiku kallal saadeti korda riigi- või omavalitsuse teenijate vastu ta teenistusekohuste täitmisel või nende täitmise pärast. Punkt 1. räägib sellest, et süüdlast vägivallas isiku kallal võidakse karistusest vabastada, kui kahjusaaja kutsus välja vägivalla isiku kallal üheväärilise või raskema vägivallaga isiku kallal või üheväärilise või raskema teotamisega, ja punkt 2., kui kahjusaaja tasus temale üheväärilise või raskema vägivallaga isiku kallal või üheväärilise või raskema teotamisega. Tähendab, kui riigi- või omavalitsuse teenija kodaniku isiku kallal tarvitab vägivalda, siis kodanikul ei ole õigust end kaitsta. Minu arvates ei võiks sarnane seisukord kuidagi lubatav olla, sest ei või eeldada, et ametis politseil või ametnikul oleks õigus kodaniku kallal vägivallada tarvitada. Seda õigust temal ei ole. Ja kui tal ei ole õigust kodanikkude juures vägivallada tarvitada, aga ta siiski seda teeb, siis astub ta võimupiiridest üle. Sarnasel korral peab igal kodanikul õigus olema kaitsta end vägivalla vastu, seda enam, kui see tuleb ametniku poolt, kellel väga hästi tema õigused ja kohused peaksid teada olema. Selle tõttu on minu arvates viimne lõige, mis kodanikkudelt enesekaitse õiguse ära võtab, täiesti vastolus õigluse nõudega, ja loodan, et ettepanek — viimne lõige välja jätta — ühemeelselt vastu võetaks.

Aruandja **R. Vreeman** (lõpusõna): Härra Jõeääre ettepanekut ei saa kuidagiviisi vastuvõetavaks pidada. (A. Jõeäär, stp: Tähendab, politsei võib peksta rahvast niipalju kui süda kutsub.) Politsei sei-

sab niisama oma teenistusekohustuste täitmisel järelevalve all, nagu teised riigiteenijad. Kui aga, härra Jõeäär, Teid ennast asetada politsei olukorda sel puhul, kui tal tuleb tegemist teha isikutega, keda peab vägivaldselt sundima seadust täitma ja sinna minema, kuhu politsei juhib, siis peab ütleva, et seal peab vahest ka kõvemat kätt tarvitama. (A. Jõeäär, stp: See on nagu Vene tsaari ajal.) Seda tarvitatakse igalpool. Ma tahaksin teada härra Jõeäärelt, kuidas võiks muidu talitada. Õpetatakse ju igalpool, kuidas taltsutada joodikuid ja vastuhakkajaid, ja kui jätta politsei kaitseta, siis võib iga niisugune seaduserikkuja, ulakas, kaebust tõsta politseiniku vastu, kuna aga meie teiselt poolt jälgime ja kasvatame politseinikke, siis ei ole karta, et politsei siin astuks üle oma sündsuse ja võimu piiridest, kuna aga ulakate kätte politseid jätta ei ole kaugeltki nii õigustatud, kui politseil nende ulakate üle võimu on.

Sellepärast ei saa seda osa välja jätta. Ma tahaksin teada, mida ettepaneku tegija selle asemele politseile toeks ja abiks annaks.

Juhataja **R. Penno**: Häälendamisele tuleb rkl. Jõeääre ettepanek,

§ 440. välja jätta viimne lõige.

(Häälletakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

(Häälletakse.) Nähtava enamusega on 23. peatükk vastu võetud.

(24. peatükk.)

Aruandja **R. Vreeman**: Selle peatüki juures on pärast seaduseelnõu redigeerimist kriminaalseadustiku komisjon ette võtnud paranduse, nimelt tuleksid

§ 446. esimesest lõikest välja jätta sõnad: „sellekohase aukohtu otsuseta, aukohtu otsuse vastu või“.

Nii et paragrahv kõlaks nii: „Süüdlast kahevõitluses sekundantideta, karistatakse:“ j.n.e. Komisjon on selle paragrahvi uuesti redigeerinud, ja valitsus on ühinenud selle parandusega.

Juhataja **R. Penno**: (Häälletakse.) Nähtava enamusega on 24. peatükk ühes aruandja parandusega § 446. vastu võetud.

25. peatükk võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

(26. peatükk.)

A. Jõeäär (stp): Panen ette,

§ 472 välja jätta.

§ 472 kõneleb, et „süüdlast selles, et ta töölisi sundis vägivallega isiku kallal või karistatava ähvardusega § 356. ettenähtud streiki toime

panema, kaasa või edasi streikima, karistatakse:

vangimajaga mitte üle kolme aasta.“

Meil on vägivald isiku kallal ja karistatav ähvardus igal tingimusel karistatavad, mitte ainult streigi korral. Ja igal kahjusaajal, kelle vastu ähvardust tarviatakse, on igalajal õigus kaebusega esineda ning süüdlast kohtulikule vastutusele võtta. Sellepärast ei ole mingisugust põhjust kriminaalseadustikku tähendatud paragrahvi jätta.

Siis teen ettepaneku,

§ 473. välja jätta sõnad: „kui sarnane ähvardus võis äratada kahjusaajas kartust selle teostamise võimaluse kohta“.

Siin räägitakse harilikust ähvardusest, ja minu arvates see viimne lause õieti võtab sellelt paragrahvilt terve ta karistava mõju, sest väga raske on selgeks teha, missugustel asjaoludel võis ähvardus äratada kahjusaajas kartust selle teostamise võimaluse kohta.

Praegu on karistatav igasugune ähvardus. Ähvarduse eest võib karistust määrata, vaatamata, kas see ähvardus isiku vastu võis tekitada teostamise kartust. (Vahelhüüe kohtuminister T. Kalbus'e poolt.) Härra kohtuminister, kas Teil ei ole olnud oma praktikas mõnda lihtsat protsessi rahukohtuniku juures, kus karistus määratakse ähvarduse eest, näiteks ähvarduse eest surmata või tappa? Näiteks, kui keegi ütleb, et mina teid tapan, ilma et sealjuures mingit kartust oleks teostamise kohta, siis seda isikut võib vastutusele võtta Rahukohtu trahviseaduse § 140. põhjal ning teda karistatakse. Kui aga karta oli, et ähvardaja seda tõepoolest teostada kavatses, siis langeb ta rängema karistuse alla, kas tapmise ettevalmistamise või katse eest. Ka lihtne tapmisega ähvardamine käib karistuse alla. Nüüd langeks aga karistus ära. Minu arvates peaks igasugune tahtlik ähvardus karistuse alla kuuluma, ilma et selle ähvarduse tagajärjel eriti suurt hirmu oleks tuntudki, sest ähvardamine on ikkagi häbematus, ja juba sarnane häbematus peaks karistatav olema. Minu parandus § 472. väljajätmise kohta on ühenduses § 356., mis komisjoni tagasi anti. (O. Gustavson, stp: Seda ettepanekut ei saa praegu vastu võtta. See peaks automaatselt komisjoni minema.)

Aruandja võiks nõuda, et minu parandus antaks kaalumiseks komisjoni. Ei saa aga üksikut paragrahvi anda komisjoni ja sellepärast tuleks terve peatükk jätta lahtiseks ja anda tagasi komisjoni.

Juhataja **R. Penno**: Aruandja on nõudnud paranduste komisjoni andmist. Kodu-

korra põhjal läheb 26. peatükk ühes parandus-
tega komisjoni.

27. peatükk võetakse nähtava ena-
musega muutmata vastu.

(28. peatükk.)

L. Raudkepp (krst): Mina juba tähendasin sellele, et sõna „teotamine“ selle peatüki pealkirjaks päriselt kohane ei ole. Niipalju kui teame, on vist teistes keeltes selle peatüki pealkiri „Beleidigung“, kuna „teotamine“ Saksa keeles on „Lästerung“, Vene keeles „poruganie“. Igatahes on raskus sõnaga „haavama“. „Haavamisel“ on Eesti keeles kaks tähendust, kuna teistes keeltes on olemas erisõnad selleks. Ka tähendasin, et on olemas uus sõna, kas ta läbi lööb, ei või teada, on olemas „solvamine“. (Vahelhüüe: Salvamine?) Ei, mitte salvamine, vaid solvamine, mis tähendab „beleidigen“. Võibolla on see varane, kuid meie keel ju areneb, ja võibolla, et sellega arvestatakse tulevikus. Siin ei ole uuemaid sõnu sisse võetud. Tulevikus on igatahes vajadus selle seaduse teksti muuta, kuid nagu tähendasin, on see tulevikuküsimus.

§ 494. suhtes tähendan, et siin puudub veel üks mõiste, nimelt oleks hea olnud, kui selles paragrahvis oleks sõna või mõiste „sõim“. (Vahelhüüe: See on ju Kristuse sünnipaik.) § 494. käib nii: „Süüdlast tahtlikus isiklikus haavamises seesuguse ümberkäimise või avaldusega, mis häbistas haavatut ennast või ta perekonna, olgugi surnud, liiget, karistatakse selle teotamise eest:

arestiga mitte üle kuu kuu või rahatraviga mitte üle viiesaja krooni.“

Ma juba tähendasin, et meil Eesti elus tuleb õige palju jämedaid avaldusi ette, ja ühes paragrahvis on seda isegi tähele pandud, nimelt § 375., kus on öeldud: „Raudtee ja muude ühenduste teenistuses olevat isikut, samuti avalikkuse sõiduriistade juhti, kontrolöri või konduktorit, kes süüdlane sõitjatega jämedalt ümberkäimises, karistatakse“ — järgneb karistuse norm.

Nii siis leitakse, et on olemas liik inimesi, kes ei tohi jämedalt teistega ümber käia. (O. Gustavson, stp: Aga teised tohivad?) Kahju küll, kui nad seda võivad.

Ma nimetaksin veel ühe näite, kuidas kohtunikud aru saavad sõimust. Lugesin ajalehest, kus kohtunik seletas, et see ei ole haavamine, kui teist inimest nimetatakse „kuradiks“, ja ei ole ka sõimamine. Arusaadav, et kui nii palju, iseäranis Eestis rahva poolt, üldiselt tarvitatakse sõna „kurat“, et siis ka kohtunikud ei näe selles sõnas midagi iseäralikku halba. (Vahelhüüe: Kirikus tarvitatakse

seda kõige rohkem.) Selle sõna tarvitamist teiste rahvaste juures pole sel määral, nagu kahjuks meil, ja tuleb öelda, et meie rahva kultuuriline tasapind on madalam, ja arusaadavalt seisavad meie kohtunikud ka madalamal pinnal. Need kohtunikud tulevad vast suuremalt jaolt korporatsioonidest, kus palju juuakse, ja muidugi ka joomise suhtes nad vaatavad palju pehmemalt neile, kes eksivad.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Raudkepp, ma palun mitte niisuguseid väljenduseviise tarvitada, millest võiks lugeda haavamist kohtunikude kohta.

L. Raudkepp (krst): Ma konstateerisin fakti, et palju kohtunikke tuleb korporatsioonidest. (K. Päts, põl: Ja vaimulikke ka.) Ja vaimulikke mehi ka, sellest olen ma kirikupäeval rääkinud ja ei ole kartnud. Nii et ma leian, et selles paragrahvis oleks võinud mõiste ja sõna „sõim“ sees olla. Kui leitakse, et seda vaja ei ole, see on ju võimalik, iga kriminaalseadustik ja iga parlament näitab, kuidas ta hindab kultuurilisi nõudeid, mis tulevad esitada rahvale. Ma tahtsin ainult seda konstateerida, et see kriminaalseadustik oma väikeste nõudmistega mõnes eksimises ei rahulda ammugi kõiki.

§ 507. on määratud karistus usutunnistuslikkude ühingute ja üldse usutunnete teotamise eest. Mul ei ole selge, mis pärast siin ära on jäetud, nagu see § 120. on ette nähtud, sõnad „avalduse või teoga“. § 120. käib järgmiselt: „Süüdlast jultunud lugupidamatuse ülesnäitamises avalduse või teoga Eesti vabariigi vastu, karistatakse“ j.n.e. Ka § 507. oleksid võinud need nõuded sees olla, näiteks „süüdlast selles, et ta tahtlikult avalikult haavas Eesti vabariigis registreeritud usutunnistuslikku ühingusse kuuluva isiku usutunnet Jumala või usutunnistusliku ühingu jultunud teotamisega avalduses või teos, karistatakse“ j.n.e. Mis pärast siis siin ei ole nimetatud „avaldus või teo“? Nähtavasti on siin mõeldud sarnane haavamine, mis juba äärmine, ja kui see haavamine ei ole avaldatud sõnas, et siis sellega vast ei arvestatagi. Nii ei leia ma põhjust, mis pärast selles paragrahvis sõnad „avalduse või teoga“ on ära jäänud. Ma teeksin ettepaneku: „Süüdlast selles, et ta tahtlikult avalikult haavas avalduse või teoga Eesti vabariigis registreeritud usutunnistuslikku ühingusse kuuluva isiku usutunnet j.n.e.“

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Raudkepilt on ettepanek,

§ 507. teises reas pärast sõna „haavas“ juurde lisada „avalduse või teoga“.

Aruandja **R. Vreeman** (lõpusõna): Ma ettepanekuga ühineda ei saa kriminaalseadustiku komisjoni nimel ja leian, et niisuguste ettepanekute kohta peaks sõna ütleva redaktsiooni komisjon.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Raudkepi ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on 28. peatükk vastu võetud.

(Hüüded: Lõpetada!) Tehakse ettepanek, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Koosolek lõpeb kell 21.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **M. Martna**.

Abiesimees **R. Penno**.

Abisekretär **O. Liigand**.

Abisekretär **J. Piiskar**.

